

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST.—NO. 1234.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., 7. MAJA, (MAY 7,) 1931.

Published weekly at
3630 W. 20th St.

LETO—VOL. XXVI.

MANIFESTIRANJE DELAVSTVA ZA SOLIDARNOST

PRAZNOVANJE PRVEGA MAJA V ZED. DRŽAVAH, EVROPI IN DRUGOD

Vse delo v Španiji počivalo. Prvi maj v Moskvi in na Dunaju. Demonstracije in shodi v ameriških mestih

Letošnji prvi maj je bil mno-
go več kot dan demonstracij delavškega razreda. Izgredov ni bilo mnogo in tudi spopadov med delavskimi strujami je bilo manj kakor prejšnja leta. Delavski množice so v svojih manifestacijah izražale duh solidarnosti, ker razumejo, da so fanatični boji med delavskimi strujami koncem konca ledova na mlin kapitalizmu. Samo enoten delavski razred je lahko mogočen. Svojo moč pa je zelo izrazito pokazal dne 1. maja.

Vse delo v Španiji je počivalo. Prvi po devetih letih je španško delavstvo praznovalo svoj dan nemoteno in prvi v zgodovini Španije je delavstvo demonstrativno pokazalo svojo celotno silo. Vsi obrati, razen onih, katerih nepreklenjen pogon je absolutno potreben, so prestali ta dan. Gostom v hotelih je bilo sporočeno zadnjega aprila, naj si dobe za naslednji dan hrano naprej, ker jo 1. maja v hotelih in restavracijah ne bodo servirali. Ko so poročevalci tujih listov opazovali ogromne manifestacije španskega proletariata, ulice okrašene z rdečimi zastavami in veliko disciplino v delavskih vrstah, so brzjavili svojim časopisom, da proti takim množičnim reakcijam ne bo mogla več dosti kljubovati. Španško delavstvo je večinoma socialistično. V nekaterih krajih so njegove manifestacije motili sindikalisti in komunisti, a večinoma niso bile kaljene od nikogar.

V Sovjetski Uniji je prvi maj splošen delavski praznik. Glavne manifestacije se običajno vrše v Moskvi. Letos je sodelovalo v njih nad milijon ljudi. Sovjetska vlada se je posebno potrudila, da je z manifestacijskimi formacijami vojaštva pokazala tujim poročevalcem, diplomatom in "turistom" svojo oboroženo silo. Za vojaštvo so korakale v povorkah delavškega gibanja. Vsled tega išče "povorno".

Prvega maja je delavstvo demonstrativno pokazalo svojo orkanično silo, ki jo bo, kadar se docela organizira, pripravi in usposobi, porabilo, da pomepite sistem privatne svojine in izkoriscenja ter zgraditi socialistično uredbo. Nobene dikture in nasilne akcije ne bodo ustavile pohoda zmagovite delavske armade.

Vladu republike Peru in Južni Ameriki je proglašila prvi maj za delavski državni praznik. V južno in centralnoameriških republikah ga praznuje vse delavstvo. V Nemčiji je bilo skoro vse delo ustavljeno. Socialistično in komunistično delavstvo je praznovalo svoj dan stodostotno. V Franciji isto. V nekaterih mestih obeh deželi so se dogodili izgredi in spopadi, v katerih je bilo več oseb ranjenih in

PRVA VLADA NOVE ŠPANSKE REPUBLIKE

Spanška revolucionarna vlada ima pred seboj težke probleme in neprilikeljive. V zunanjosti mora računati z mogičnimi imperialističnimi-kapitalističnimi silami, posebno z Zed. državami, katere ji niso posebno naklonjene. Njen notranji problem je, kako pridobiti za enotnost in sodelovanje tiste province, med njimi Katalonijo, ki želi postati samostojne, ali pa dobiti obsežno avtonomijo v španski federalni republiki. Katalonija, ki je najbogatejši del Španije, dasi majhen po obsegu, ima že staro gibanje za ločitev od Španije, toda njene prejšnje revolte za samostojnost je vselej zadušila španska monarhična vlada. Republikanski režim pa ne sme nastopati s silo, ako hoče biti zvest obljubam, zato si prizadeva ohraniti celoto Španije s pogajanjem in sporazumi. Drug težak problem je brezposelnost. Junija to leto se vrše volitve, v katerih bo ljudstvo končno javljalo odločilo med republiko in monarhijo. Na sliki so člani provizorične republikanske vlade. V ospredju, zaznamovan s sulico, je novi predsednik Alcalá Zamora, dolgoletni voditelj republikanskega gibanja med liberalci. V kabinetu so tudi trije socialisti, katerim je mnogo na tem, da ohranijo republiko in preprečijo povratak monarhije.

DELAVTSVO OBŠOJA RAZDILALNO DELO MOSLEYEVE STRANKE

Sir Oswald Mosley ter njegova žena, oba člana v parlamentu, sta pred tedni odstopila od delavške stranke in izjavila, da sta to storila zato, ker je premašilo socialistična in prepočasna v svojih metodah. Njima sta se pridružila še dva poslanca, ki so skupno ustanovili novo stranko pod Mosleyevim vodstvom. Njen program določa drastične akcije za ozdravljenje ekonomskih bolezni in v ta namen hoče vlado z izjemnimi pravicami, z drugimi besedami, diktaturo. Angleško delavstvo, ki je pred leti navdušeno pozdravilo Mosleyev vstop v socialistično stranko, je zdaj izgubilo zaupanje vanj. Pred tem je bil liberal in pravno konservativ. V razen določilne volitve v parlament posega Mosleyeva stranka zdaj s svojimi kandidati. Ker je on milijonar, niso v stiski za kampanjska sredstva. Pri dopolnilni volitvah v Ashtonu, kjer je dozdaj imela vedno večino delavške stranke, je zmagal toriski (reakcionaren) kandidat. Dobil je 1,400 glasov večine, in to razliko je odvzel delavški poslanec Mosleyev kandidat, za katerega sta agitirala osebno na shodih Mosley in njegova žena. Po volitvah so množice delavstva proti njima protestirale. Na Mosleya so leteli klici, "izdajalec" in razne ploske. Množica je bila tako razjarjena, da ju je moralna na poti v hotel spremiti policija.

Napadi na banke

V šestih mesecih, ki so se končali z 28. februarjem, so roparci vpadi v banke narastli 61 odstotkov, in to vzliz deset tisoč bank manj, kakor pa jih je bilo pred dobrim letom.

Nov klub J. S. Z.

V nasebinah Rockingham in Central City v Pa. je bil s sodelovanjem Jos. Snoja ustanovljen nov klub JSZ.

BIVŠIM VLADARJEM SE NE GODI SLABO, KER SO "PRESKRBLJENI"

Bolgarski eks-kralj Ferdinand in njegovi "nepojasnjeni" dokodki. — Glupo podpiranje trotov

V Evropi je nekaj bivših kraljev, carjev in kajzerjev, ki ne in med vojno. Leta 1921 mu se je, pri vendarjevanju žanje. So je dala Nemčija 25,000,000 pa-kakor ptice pod nebom: "oče nebeski jih živi".

Pa ni res! Ptice se večinoma žive na stroške kmeta, ali pa žro šibkejša živa bitja. In bivši vladarji se istotako žive na stroške kmeta in delavca, pa bil to ex-kajzer Wilhelm, ex-kralj Alfonzo, ex-car Ferdinand itd.

Bivši bolgarski car Ferdinand je imel pred vojno velike investicije v Angliji. Ko mu je zadržalo, da pride do vojne med Nemčijo in Anglijo, je sklenil, da svoj denar umakne iz Velike Britanije in ga vloži v kaki zaj bolj varni deželi. Namero je sporočil nemški vladni kajzerju. V Berlinu so se posvetovali ter zaključili, da bi car Ferdinand z odtegnjenjem svojih ter njihove žlahte podpirati z velikih vložb v Angliji bržko-milijoni mark še bivšega bolne povzročil sum, da se "nekaj garskega carja Ferdinanda, v pripravlja". Rekl so mu, "ne povračilo, ker je bil ves čas zvezni sti sluga nemške zunanje politike. Upati je, da bodo vsi takoj trotje doživeli čas, ko jih bo rebritne izgube."

Dó vojne je res

do vlade poslale na skupno farnišo, da si tam sami s svojim de-

Bolgarijo na stran Avstrije in Nemčije. Anglija mu je tam investirano imovino zaplenila, toda bivši "car" Ferdinand še vseeno izhaja kot kak multimili-jonar. Potuje udobno po svetu, ima "dvorno" spremstvo in živi kakor se za pravega ali pa tudi ex-cara spodboli.

Nedavno so nekateri spravili na površje vprašanje gibanja, od kod črpa bivši car vseh Bolgarov svoje dokode.

Revna Bolgrija ima dovolj izdatkov z vzdrževanjem njegovega si-na Borisja, ki je zdaj car, in z drugimi člani dvora, ki so še ostali v premagani deželi. Ugo-tavljajo, da zalaga bivšega carja Ferdinandu Nemčija, ker no-če prelomiti obljube, katero mu

KAKO PATRIOTJE GU-LIJO SVOJO VLADO IN VARAOJU LJUDSTVO

Nihče v Zed. državah ni tako "patriotičen" kakor kapitalisti. Svoje urade, svoje trgovine in tovarne imajo okrašene s patriotičnimi znaki in zastavami. Podpirajo patriotične organizacije in zahtevajo od svojih delavcev, da se morajo ogibati radikalcev. Toda če le dobre prilike, ociganijo svojo lastno vlado vlcic kipečemu patriotsmu. Kongresne komisije so vedno zaposljene s preiskavami grafta. V take skandale pa niso zapleteni delavci — kaj se — nego največji patriotje v deželi. Te tedne je bilo v preiskavi dognano, da je ameriška vlada plačevala raznim patriotom za najemnino poslopji, ki jih rabi za poštne in druge urade, dykatrat do desetkrat več, kot bi znašala, aki bi se jih od-dalo v najem po bizniškem pravilih privatnem interesom. V Chicago je poštna uprava kupila od ene največjih trgovskih firm stavbišče za novo pošto, za katerega je plačala štiri in pol milijona dolarjev. Preiskovalna komisija je ugotovila, da je bilo preplačano blizu dva milijona dolarjev. Vlada pa ga sploh ne misli rabiti in če bi ga hotela zdaj prodati, dobija zanj komaj dober milijon. Kupila pa je novo stavbišče nad železniškimi tiri in po izpovedih prič je plačala tudi za to železniški družbi dober milijon več kot pa je vredno. Pri takih korupcijah ni čudno, ako dela pošta veliko izgubo.

Deportacija iz Mehike

V Mehiki namigujejo, da bodo deportirali 7,000 Amerikan-cov, ker so tam nepostavno. To bo nekak odgovor mehiške vladi Washingtonu, ki pošilja nazaj tisoč mehiških delavcev.

Uspeh Proletarca

Meseca aprila je prejel Proletarec več za naročnino kot katerikoli prejšnji april v svoji zgodovini. Tudi meseca marca je dosegel sličen rekord.

SIAMSKI KRALJ ISČE ZDRAVJE

Siamski kralj Prajadhipok (na desni v ovaku) je že par tednov na obisk v Zed. državah. On je v teh časih eden onih redkih vladarjev, ki je res absoluten gospodar čez svoje kraljestvo. Siam, dežela v Aziji, ima okrog deset milijonov prebivalcev. Na deski je palatski bližu Washingtona, ki ima nad sto elegantnih sob, v katerih je zdaj nastanjen siamski kralj s svojo ženo in sprostom. Dasi ima toliko božanskih nadlog, ali titelov kakor malokateri vladar, je vendarje podvraten nadlog, kot drugi smrtki. Pričedi v to deželo je zbolel, vrhutega ga muči neka kronična očesna bolez, ki mu je bilo skrbišči zdraviti ameriški specialisti. Tudi zobe mu bodo spravili v rod. Ker je multimili-jonar, so mu ti izdatki ne bodo dosta poznali. Predsednik Hoover ga je v Washingtonu srečano sprejal. Če vas to premislimo, je tudi Prajadhipok dozak, da so kralji popolnoma nepotrebna nadloga.

AKO STE AGITATOR

in zastopnik Proletarca, ali boste zastopani v izkazu na-ročnin, ki bo objavljen v prihodnji številki?

Glasovi iz našega Gibanja

Zapisnik seje eksekutive J. S. Z.
dne 3. aprila 1931

Nazvoči od eksekutive Frank Alesh, Filip Godina in Fr. Zaitz; od nadzornega odbora D. J. Lotrich in Blaž Novak; od prosvetnega odseka Anton Garden, I. Molek in J. Rak; od nadzornega odbora slovenske sekcije Fr. Margole in Angeline Zaitz; Chas. Pogorelec, tajnik, Gost John Olip. Odsotni: J. Oven, F. A. Vider, P. Kokotovich (zaposlen izven Chicago), Geo Maslach (nočno delo), S. Bojanovich in Fr. Udovich (zaposlen).

Za predsednika izvoljen Philip Godina.

Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Dopisi: Tajnik prečita pismo Mooneyjevega obrambnega odbora. Se vzame na znanje in JSZ. bo delovala naprej za njeno osvoboditev kolikor največ mogoče.

Sprejet predlog A. Gardna, da se ta apel priobiči tudi v Proletarju v svrhu, da se dobri finančno pomoč.

Prečitan je dopis radio postaje W-EVD. (Eugene V. Debs), v katerem poročajo o težkočah, ki jih jim dela federalna radio komisija. Njen namen je postaviti uničiti. Apelejajo za moralno in gmotno pomoč. Tajnik Pogorelec pojasnjuje, da so protestne rezolucije poslane naše organizacije, posamezni sodruži pa so gmotno prispevali. Pojasnjeno je, da je poslala rezolucijo v obrambo tega ljudskega tribunala tudi SNPJ.

Tajnik poroča o stanju JSZ: "V splošnem je to poročilo bolj zadovoljivo kot so bila poročila na nekaterih prejšnjih sejah. Ne le, da beležijo napredok v članstvu klubov št. 27 v Clevelandu, 5 v Conemaugh, Pa., 10 v Forest City, Pa., 31 na Imperialu, 118 v Strabane, vsi v Pa., dalje št. 232 v Barber-tonu, 1 v Chicagu, 3 v Oglesbyju, Ill., 37 v Milwaukeeu in št. 114 v Detroitu, nego se je s sodelovanjem s. J. Snoja organiziral nov klub v Kraynu, Pa. Iz Rockinghama, Pa., je dobito tajništvo vpršanje za navodila v svrhu ustanovitve kluba. Ako bo zanimanje za JSZ. rastlo v tej meri, se bo JSZ. v članstu zelo ojačala vzliz skrajno slabim delavskim razmeram.

S priredbami so klubki JSZ. aktivnejši kot običajno. Poselno mnogo so letos aranžirali prviomajski priredbi. Za govornike so povabili razne znanne aktivne sodruge iz bližnjih in daljnjih naselbin; zelo vabičjo na shode s. Anno P. Krasno. Spored teh prireditv in imena govornikov vidite iz naznanih ter posebnega seznama v Proletarju.

Tudi glasilo JSZ Proletarec beleži povoljen napredok. Od 1. do 28. marca je dobil 56 novih naročnikov, od 28. marca do te seje pa 65. Največ izmed teh sta jih poslala s. Joseph Snay z agitacijo v Penni, in pa Anton Vičič, ki agitira v Chicagu in bližnjih naselbinah. Vsi zastopniki, ki so aktivni, imajo uspeh, poročajo pa, da bi se Proletareci širili veliko hitreje, če ne bi bilo toliko ljudi brez dela in sredstev. Po merilu listovskega in zveznega napredka sklepamo, da je tudi naše ljud-

Sledi splošna razprava, kako pripomoči kampanji za sprejem predloga v prid brezposelnim. Podani in sprejeti so bili razni nasveti da se nabere za predlogo čimveč podpisov in ustvari potrebno zanimanje med delavci.

Zaključek seje.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati zanj knjige in mu nabirati oglaš, pišite upravnemu za pojasnila.

FANATIČNE HCERE "AMERIŠKE REVOLUCIJE"

Ena najbolj žingoističnih organizacij v tej deželi je "Zveza hcera ameriške revolucije". Vsako leto imajo velike konvencije, na katerih sprejemajo resolucije, ki določajo, kateri profesorji in pisatelji so zadosti patriotski in kateri ne. Slednji so nato zabeleženi na črno listo. To znači ukaz raznim liberalno orientiranim organizacijam, da jih ne smejo več vabiti za predavatelje, in drugo, ne smejo jih biti na razpolago dvorane šol, univerzitetov, kajti radikalcev sploh ne vabijo. Nedavno so imele konvencijo v Washingtonu, na katero je prišlo 4,000 članov. Zelo so se hudovale na "airjenje rdeče nevarnosti" in zahtevalo, da vrata podvzame najenergičnejše korake, da iztriebi "komunistični strup". Na njihini konvenciji je govoril tudi znani kongresnik Fish, načelnik komisije za preiskovanje "rdeče nevarnosti", ki je dejal, da je v tej deželi do 600,000 komunistov, med njimi dve tretjini tujerodcev. "Ven s te deželi", so vzklikale reakcionarne hcere, ki se zbirajo pod masko "hcera ameriške revolucije". Komunistom bi bilo kajpada zelo ljubo, če bi jih bilo res 600,000 namesto 10,000. Tudi komunističnemu tajniku Fosterju bi bilo to prav, kajti l. 1928 je dobil kot predsedniški kandidat kom. stranke le 48,000 glasov. Hcere torej hočejo zatiranje vsega, kar noče trobiti v vog dolarskega patriotizma in podpirati politiko republikanskih-demokratskih graftarjev. — Na sliki je auditorij, kjer so "hcere" zborovljene, v ovalu pa je Hooverova žena, ki je pozdravila konvencijo. To organizacijo žingotiskih žensk, ki ima velik vpliv, podpirajo militaristi in sploh interesi, ki sovražijo pacifiste ter radikalcev in njihova stremljenja.

Pregled po Clevelandu

Piše Anton Jankovič, večni popotnik.

Cleveland ni ograjeno mesto, zato je depresija poplavila tudi nas. Brezposelnih je mnogo. Ljudem, ki so si sredstva izčrpali, se slabo godi. Pomožne akcije nekoliko izdajo, ali bede ne odpravijo. V nekaterih tovarnah znižujejo delovni čas in z njim sorazmerno plače. Zasluzek je že itak majhen. Toda če nočeš ti, pa pusti, saj jih je tisoč, ki čakajo na tvoje mesto. Tako se godi delavcem, ker niso organizirani.

Čitali ste že, da je zmaga na prizivnem sodišču klubova "Zarja", zvana tudi originalna "Zarja", ki je od svojega postanka dalje odsek kluba št. 27. Ena skupina, ki se je od nje ločila, si je tudi dala ime "Zarja" in zahtevala od klubove, da ji odstopi ime in izmeni. Ker klub zahtevi in ugotovil, so tožili in sodnik je odločil njim v prilog. Klub je vložil priziv proti odlokoma, ker je bil krivicien, in apelatno sodiščega je upoštevalo. Pravica je slavila zmago, in naravno, da je svojo zmago proslavila tudi klubova "Zarja".

Purgarjem tak izid ni bil povoli. Eni so se tolažili, da ni sodnija odločila v prilog nobeni stranki, kot jin je povedal njihov pravni zastopnik Fr. L., kateri je bil v radio-programu označen z označbo "naš odličen odvetnik". Precej jih je, ki se vsled te afere zelo jeze na voditelje ter drug na drugega. Ti si kriv, ta je kriv, odvetniki so bili zanič itd. Hoteli so napravili.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati zanj knjige in mu nabirati oglaš, pišite upravnemu za pojasnila.

Kot vidimo, so zastopniki Proletarca zelo aktivni. Počitovanje v sredstev, o kateri tako radi govorite? Kup blagajn!

Niste vti krivi, nego tisti generali s svojo klepetavostjo, ki so uspeli tudi v tem, da so nekaj dobromislečih ljudi zbegali in jih pridobili na svojo stran.

Sodruži in sodružice po širni Ameriki, nič se ne bojte, kadar bodo nasprotniki z vso močjo šli v boj proti vam. Odgovorite jim z obrambo in delom, pa boste zmagali, ker je poštenje na vaši strani. Agitirajte za JSZ. in delavskie liste, kakor sta Proletarci in Prosveta.

viti zmešljavo pri nas, pa so jo povzročili med seboj.

Hudi so na nas, ker pišemo o tukajšnjih razmerah in aferah v čikaške liste. Pravijo, da je obesjanje prepirov na veliki zvon grdo. Ne vedo, da je tudi to grdo, kar so nam hoteli storiti. Ali ni bilo grdo, ko so nas nad dva tedna tolki po tistem izrednem občnem zboru SND.

Le ako vam človek vladnost noče maja lansko leto? Česa nam je vrnati z enako mero, lahko niso vsega očitali in predbaci. Soveste svoje brez prizanaščevanja v Enakopravnosti in A. Domovini! Pa da bi se mi ne, ako se vam zdi, da je argumeli braniti? Počeli ste marščak proti nam, kljub temu, da sploh na mestu in ne samo zastrani večja nego na naši. Na

nas niso leteli samo očitki, nego tudi psovke.

Celo vrsto bi jih lahko našel.

Ko pa se bi vprašali, na kateri strani je več takih, katerim bi dotične psovke pristojale, bi se kaj hitro premisili in bi molčali.

Ali ker so točke izborni izvršila.

Igralci, ki so nastopili v komediji "Zdravnik Vseznal", so občinstvo dobro zadovoljili.

Smevali so nam, posebno po prvem odloku sodnika; ne na sejah, ne v trgovini in ne na cesti nis.

Imeli miru. Potrpelj smo, toda

da nas bi uničili, tega vam nismo pustili.

Bili ste uverjeni, da boste zrušili klub št. 27 in

"Zarjo" in pa še klub št. 49 v Collinwoodu. Pa smo še čvrsto

tukaj, naše vrste so pojačane, članstvo pomnoženo, simpatije na naši strani, ker javnost ve,

da smo bili krivčno napadeni in da smo se branili zaradi pravice, ki nam je spadala, pa so

jo nam hoteli vzeti. Naše prireditve imajo dobre obiske,

ljudje navdušeni in odločni, da

bodo v obrambi in delu za na-

predrek vztrajni.

Kolikot ste dosegli vi s svo-

jim rušenjem sloge, o kateri tako radi govorite? Kup blagajn!

Zadnjič sta me prvo omenjena prekosila za nekaj naročnin.

Upam, da me prihodnji ne bo-

sta, četudi je brez eizanke težko prerokovati. Vem pa, da

večni popotnik tudi v bodoče

ne bo spel. Sodruži, le korajžo

in na delo vsi skupaj, pa bo

stevilo naročnikov Proletarca

rastlo, da bo veselje!

All ste že naročili knjigo "BEG

IZ TEME", ki je izšla v založbi "Proletarca"?

Ima nad tri sto strani in vsebuje dela ruskih pisateljev ter njo-

hove življepisa. Stane vezana v

piatno \$1.75 mehko vezana \$1.25.

0 agitaciji, priredbah in drugem

Bridgeport, O. — Dne 11. aprila sem se napotil za teden dni na agitacijo za Proletarca v Cambria ter Somerset Counties v Penni. Posetil sem naselbine Hysoto, Jerome, Holsopple, Seanol, Rockingham, Central City, Hooversville, Wilbour itd. V vseh teh naselbinah so delavske razmere zelo slabe — torej se to pove lahko na kratko s prislovico današnjih dni — "povsod, prav povsod je slabo."

Bil sem tudi med gozdarji. Prvič v življenju sem prišel mednje. Ali tudi gozdov se ni ognila kriza.

Pri agitaciji so mi pomagali

Joseph Turšič, Fred Intihar in

več drugih mi je šlo v enem ali

v drugem oziru na roko.

Na povratku smo imeli smolu z našo lizi.

Vzrok je bil dež in sneg, ki nas je spremjal.

Domov smo prišli srečno in bili veseli, ker je bila priredba so-

drugov na Power Pointu uspešna.

Žeeli smo napraviti več obiskov, pa jih je prepričilo

vreme in deloma pomanjkanje časa. Pa drugič.

Iz Johnstowna sem prejel

vest, da je preminul sodrug Andrej Ivančič, član kluba št. 5.

Dober teden pred tem sva bila skupaj na priredbi druž. Friend

ly City. Ako se je bilo slabouč

til, mi tega ni omenil. Vest o

njegovi smrti me je zelo pre-

trsel. Andrej je bil delaven

povsod, kjer se je šlo za napredek.

Bila sva skupaj tudi na zadnji konvenciji SNPJ.

Njegovi znanci, prijatelji in sodru-

gi ga ohranijo v trajnem spo-

minu.

Ker sem naselbine v john-

stownskem okrožju zelo "obdel-

al" z agitacijskimi obiski, ne

vem, kdaj se spet vidimo. Ve-

sem me, da je v njih Proletar-

ec razširjen in da je zanj kakor za

delavsko gibanje vobče med ro-

jaki veliko zanimanje.

V času te agitacije so mi ne-

kje pokazali "Enakopravnost"

z dne 15. aprila, v kateri je

"protest" velikega čikaškega

ali cikarskega Vidmarja proti

Jugoslawanskemu delavskemu

svetu. Prečital sem tisto in ta-

kaj videl, da je Vidmar temu

konzulskemu-kobalskemu dopi-

su samo svoje ime posodil.

Z AGITACIJE V WISCONSINU

Milwaukee, Wis. — Mudim se še vedno v milwuški in westallški naselbini. Sta obsežni in sem se odločil, da običem kolikor mogoče mnogo rojakov. To vzame časa.

Z uspehom sem zadovoljen, da si cilja 300 novih naročnikov v tej naselbini ne bom dosegel, ker je preveč delavcev nezaposlenih. Ako pa bi imeli sredstva, bi število naših naročnikov pomnožil v tem mestu za več sto.

Posemeznik brez kooperacije v drugem mestu ne opravi dosti. Zato agitatorji isčejo sodelavcev. Meni je tako veliko pomagal Jacob Rožič, ki je sam aktiven zastopnik Proletarca. Dalje so sodelovali v enem ali drugem času Jos. Vidmar, Jakob in Jos. Poglednik, Math Smole, Fr. Juvan in njegov brat, ki je še mlad toda zelo inteligenten deček, Ahacij Sušnik, Steve Salomon, Mary Ambrož, Leo Alpern itd.

Industrija v tem mestu je pod pezo depresije zelo zmanjšala obrat. Ker plače niso bile bogzna kaj, si delavci niso mogli dobiti prihraniti "za deževne dni". Bednih ljudi vidite mnogo.

Dne 23. aprila smo imeli sestanek, o katerem bo več poročila pozneje. Udeležilo se ga je 35 članov in članic od obeh klubov. Pisec je pojasnil namen in pomen svojega prihoda in naglašal, da je dolžnost vseh, ki misijo socialistično, da v našem gibanju aktivno sodelujejo. Dobil sem vtip, da je bil sestanek uspešen.

Socialistično gibanje med Slovenci v Milwaukeeju ima vse pogoje za prospiranje. Manjka pa mu več energičnih agitatorjev, ki bi bili pripravljeni svoj prosti čas posvetiti aktivnostim v klubih JSZ. Koristilo bi tudi, ako bi bilo več smotrenosti v vodstvih.

Spor med Stautovo skupino in socialisti ter njihovimi somišljeniki je napravil v naselbini precejšnje razpoke in prepade. Sodruži so prepričani, da so v pravem in da bi bila vsaka taktika mladčnosti ter poslušanja organizaciji v kvar in da bi trpela tudi bodočnost JPZS. Okrog slednje je boj pravzaprav koncentriran in ne okrog kluba ali socializma.

Razdeljeni pa so tako, da so na eni strani socialisti in na drugi protisocialisti, kot že omenjeno. Ker je ta boj v glavnem boj za kontrolo nad JPZS, ima nekako lokalni značaj. Splošen pa je v tem, da je vprašanje v sporu tudi "delavska politika". Pravijo, da lastnik "Obzora" ni pripravljen pisati v smislu resolucij JPZS, in ker ni sprejet tega in nekaterih drugi pogojev, mu je odbor JPZS, glasilo odvzel. Ali R. Staut ni brez pristašev. On in mnogi njegovi somišljeniki so

POSTAVA RAZBILA DRUŽINO

Anna Macharovchak, na desni na tej sliki, je prilla v to deželo pred par leti. Ampak dosegla je nelegalno. Porocila se je v Cliftonu, Pa., s svojim rojakom, ki ju je na sliki. Imata 8 mesecov starega otroka. Dogodilo pa se je, da je oblast izvedela za Anin nepovestan prihod. Bila je deportirana. Otroka je vzela s seboj, moč ostane tukaj. Ta fotografija je bila vzeta v Pittsburghu, predno so se razili.

Gostovanje v Detroitu

Cleveland, O. — Bila je polnočna ura v soboto večer, ko smo se zbrali na postaji pod največjim nebottičnikom v Clevelandu. Zarjani-klubovi in prijatelji, da odrinemo proti Detroitu na poset pevskega zborna "Svoboda". Bilo nas je 63 po številu. Pršel je dež, medtem so tlačile k tloru, medte lučke so težavo prodirele v neprizorne kotičke. Bil je v tem slučaju romantičen večer, kar se je lahko razbral z veselih obrazov došlecev.

Pevski zbor "Svoboda" odsek kluba št. 114 JSZ, kamor smo bili namenjeni, je že trikrat gostoval v Clevelandu. V letu 1919 se je udeležil klubovega v Zarjinega piknika na Kastelcevi farmi. Za časa Republikanskega združenja sta "Svoboda" in "Zarja" skupno nastopili v Moose dvorani in l. 1929 so se od Svobode korporativno udeležili predstave opere Grof Urh Celjski. Obratno je "Zarja" gostovala v Detroitu l. 1918 na pikniku "Svobode" in l. 1927, ko je pod avspicijo "Svobode" vprizorila Kovačevska študenta; ob tej prilici je bil navzdeč le del zборa. Da doma povrnemo požrtvovalnost in prijaznost Detroitčanov, se odpeljemo proti Michiganu. S. Šiskovic, načelnik izleta, je po-

skrbel, da so bili vožnji listki v redu.

Na vlaku se je naš voz kmalu spremenil v pravcati pevski oder. Prepevali smo tako, da smo zvabili med se cel štab vlakospremnega objektiva. Zatem so sledile razne igre in kartanje. Predno smo se dobro zavedli, smo bili na cilju.

Na postaji v Detroitu so nas čakali postrežljivi sodruži in pevci "Svobode" ter nas s svojimi avti razvzeli na svoje domove. Jaz sem se znašel pri starih znancih v gostoljubni družini Semrov na Highland Parku. Dopoldne nam je Semrov razkazal Detroit, ki je poleg jasno sličen Clevelandu. Ogledali smo si tudi slikovit Belle Isle park, kjer se vidi marsikaj zanimivega; le žal, da nam je vreme nagajalo. Dopoldne smo se sestali v Radničkem domu, kjer so nam imenito postregli. Detroitčani so že od nekdaj na glasu kot zelo gostoljubni ljudje. Posebno kuhinjskemu štabu gre vse privznanje.

Ze se je začelo zbirati občinstvo iz raztresenega Detroita in okolice k predstavi Lavtičarjeve operete Darinka, katero je vprizorila "Svoboda". Snov te operete vtorjajo zanimive romantične pripovedke in mične, prijetne melodije. Včasih je skoro preveč enoličnega ponavljanja, ki pa se potem z menjanjem prizorov in kontrastov melodij zlahko prezre. Biser in višek melodij je gotovo v prvem dejanju, ko se združita Darinka in Helena v duetu. Tretje dejanje poseduje največ snovi, zato pa je tudi najbolj živahno. Zbor je bil tako siguren v kretanjah kakor tudi v nastopih. Pozna se mu disciplina in dolgoletna vežba.

"Svoboda" ima nekaj dobrih solistov. Frank Nogrask, bas v vlogi graščaka, Uršula Semrov, alt, njegova žena, Mary Verlič, sopran, njuna hči, Rude Potočnik, bariton, vlogi kmeta in še nekaj drugih posedujejo tako fine glasove in se pričakuje v bodoče še veliko od njih. Dirigiral je zbor in orkestr g. John Berling, ki se je skazal jako zmožnega in obenem požrtvovalnega v delu za kulturno povzdrogo naselbine. Režiser Fr. Nogrask je skrbel, da se je stvar izvršila brez velikih hib. Program je vodil bivši clevelandski kulturni delevci Frank Česen.

Dvorana je bila polna občinstva, ki je bilo navdušeno nad uspeho prireditvijo. Po programu smo se zavrteli po taktu, se srečevali s starimi znanci, se spoznali z novimi sodruži in rojaki, ter v veselju in radosti prebili lep večer.

Ob pozni uri so nas odpeljali na postajo. Jaz sem bil oddelen k krožku s. Potočnika.

Avto je drvel, mi smo pa prav fronto, pa naj se zgodi karko-nalako zapeli "Zdaj gremo" in pa "Že dan se mrači". Na okno so naletale snežinke, mimo nas so pa švigele svetle lučke, kot v slovo ob odhodu.

Kolesa vlaka so zaškripala in nas z naglico odnesla proti naši metropoli... Leo Poljsak.

Prvomajska slavnost klubu št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Socialistične prvomajske slavnosti so se v petek 1. maja vrstile v raznih krajinah mesta. Največja je bila v Ashland auditoriju, katere se je udeležilo približno 4.000 ljudi, in to brez da bi bila obsežno oglašana. Razne narodnostne skupine, pripadajoče socialistični stranki, pa so imela svoje prvomajske manifestacije. Klub št. 1 jo je priredil, kot običajno, v dvorani SNPJ. Udeležilo se je kakih dve stotin. Tu rojena slovenska mladina je tvorila večino posetilnikov.

Soc. pevski zbor "Sava" je zapel "Socialistično" in "Mi smo mlada garda". Slovenski govor je bil Joško Oven, ki je podal pregled položaja in sprememb od prešlega do tega maja v važnejših deželah po svetu. Arthur D. Gordon od Socialistične mladinske lige je slikek vzroke sedanje krize, iz katere za delavstvo ni izhoda, ako bo čakalo rešitev od drugih. D. J. Lotrich je imel krajši nagovor o važnosti naših mladinskih angleško poslužilnih odsekov, ki delujejo v JSZ.

Inicijativo za te konference so podvzeli socialisti ne le v tej nego tudi v drugih državah. Unite, mnoga društva in druge delavške organizacije sodelujejo, ker je brezposelnost pač problem, ki ga bo moralno rešiti edino le ljudstvo. V ta namen pa se mora organizirati, in te konference so rezultat naše akcije. Med delegati v Greensburgu je bilo tudi več Slovencev. Zborovanje je prisostvovali tudi poročevalci lista Greensburg Tribune.—P.

Vraje se bo od 10. do 12:30. Potem bo odmor za kosilo, katero bo udeležencem servirano v veliki spodnjem dvorani. Po kosilu se zborovanje nadaljuje. Tudi večerje bo lahko vsakodnevno ob 23rd St., pol bloka vzhodno od Lawndale Ave.

Prvomajska slavnost klubu št. 1 JSZ

Greensburg, Pa. — Tu se je nedavno vrstila okrožna konferenca v prid brezposelnim. Namen te organizacije je, da z velikim ljudskim pritiskom primora zakonodajno sprejeti predloge za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti in da izvije razne druge socialne zakone, med njimi pokojnino za stare in onesnoge delavce. Na to konferenco je prišlo iz tega okrožja nad sto delegatov. Predsedoval je seji s. Anton Zornik ml., ki je aktiven za delavstvo in hodi po potih svojega oceta.

Inicijativo za te konference so podvzeli socialisti ne le v tej nego tudi v drugih državah. Unite, mnoga društva in druge delavške organizacije sodelujejo, ker je brezposelnost pač problem, ki ga bo moralno rešiti edino le ljudstvo. V ta namen pa se mora organizirati, in te konference so rezultat naše akcije. Med delegati v Greensburgu je bilo tudi več Slovencev. Zborovanje je prisostvovali tudi poročevalci lista Greensburg Tribune.—P.

Hooverjeva prosperiteta

Cleveland, O. — Pri klubu št. 28 v Newburghu je bila že lja naročiti mnogo več izvodov prvomajske številke Proletarca, nego smo jo, pa je nam pri vsakem koraku ta prokleta Hooverjeva prosperiteta na potu. Mnogo ljudi je, ki si danes niti kruha ne morejo kupiti, ker jim kapitalizem ne da zaslužka. V ogromnih zalogah žita, ki jih je nakupil na stroške vsega ljudstva Hooverjev Farm Board, pa se pasejo črvi. V današnji blazni uredbi je tako, da zaloge rajše uničijo, kakor pa da bi jih dali potrebnim. Plačaj, ali pa pogini! Kdor more plača, tisti pa, ki so že ob vse, se rinejo skozi počasno umiranje. Veliko jih v takih razmerah izhlapi telesno in duševno.

Staršem, ki imajo sina na bojišču, je sporočeno, da se vrne domov, da je odlikovan za svoje junaštvo, kajti v enem samem spopadu s sovražnikom jih je šest ubil. Lokalni list je prinesel "veselo" novico na prominentnem mestu in vse se zbere na postaji, da sprejemo junaka kolikor mogoče slovesno. Očetu in materi kipi srce veseleja nad sinovo hrabrostjo in odlikovanjem, ali sin se ni vrnil takih misli. Sel je iz vlaka pred postajo, da se je ognil ljudem. Ime mu je Harold. (Igral ga je John Kochevar.) pride domov, ko ga ljudje čakajo še na postaji. V hiši razkrije svojo bol v svoj gnjev nad blaznostjo vojne svojih izvoljenki (Jean Alice Artach.) Medtem dobrevost smrti svojega fanta na bojnem polju mlada služkinja Ethel (Christine Mladic). Zjoka se in očita Haroldu, tudi ti moris — šest si jih ubil! "Kako je ona to izvedela?" se čudi Harold. Ni mu bilo še znano, da so domači listi razglasili vse naši sklepov o njegovem "hrabrem dejanju". To ga še bolj potrebuje. Vrneta se oče in mati (Mr. in Mrs. Gould—John Rak, Katherine Beuk) vsa potra, kajti pot je bila zamašnja. Sina ni bilo iz vlaka na postaji. Ni dospel tujugjeta. Ali ko ga zagledata, se zveselita, sledi objemi in čestitke ponosnega očeta. In tedaj Harold vsem skupaj pove, kaj misli o vojni, v navzočnosti polkovnika Fane-a (Jack Grosler), ki na to vsled zanj neprijetnega položaja odide. Tudi Margery Willis (Teresa Bucher) kipi navdušenja nad junashkim Haroldom. Hitro obvesti sosedje o njegovem povratku, ki mu zunaj priprejajo ovacije. Ali Harold jim odločno pove, da rabijo fraze o borbi za domovino v vseh deželah enako, da zavajajo vojake v vseh kakor tukaj, da koljajo drug drugega ne da bi imeli zato količaj vzroka. Cul je nekje govor socialista, govoril je s socialisti-vojaki, in je izprevidel, da je vojna največja blaznost. Zdaj, ko je to spoznane dosegel, vsem skupaj odločno izjavil, da ne gre več na

naselbin za izkazano naklonjenost, posebno pa še bridgeportskemu klubu JSZ, za njegov dramski program, sodrugu J. Snoju za lep slovenski nagovor, in njegovi hčerkki Margaret, za fino pogodbeno deklamacijo "Bread Line". Tudi angleški govor, ki ga je imel s. Matt Tušek, je napravil dober vtip. Vse priznanje sodrugu S. Chuchu, ker je tako mikavno okinjal dvorano in oder za predstavo.

Malo nas je, toda smo sodruži in deloma skupaj. Zabava je bila neprisiljena in razšli smo se v najboljšem zadovoljstvu,

ko je kazal kazalec na uri že pozno v noč.

J. Bergant.

NA SPOMINSKI DAN V SOTO 30. MAJA KONFERENCA JSZ V CHICAGU

Na spominski dan v soboto 30. maja ob 10. dopoldne bo v Lawndale Masonic tempiju v Chicagu otvorjena konferenca socialistične skupine, ki je aktiven za delavstvo in hodi po potih svojega oceta.

Prvomajska slavnost klubu št. 1 JSZ

Greensburg, Pa. — Tu se je nedavno vrstila okrožna konferenca v prid brezposelnim. Namen te organizacije je, da z velikim ljudskim pritiskom primora zakonodajno sprejeti predloge za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti in da izvije razne druge socialne zakone, med njimi pokojnino za stare in onesnoge delavce. Na to konferenco je prišlo iz tega okrožja nad sto delegatov. Predsedoval je seji s. Anton Zornik ml., ki je aktiven za delavstvo in hodi po potih svojega oceta.

Inicijativo za te konference so podvzeli socialisti ne le v tej nego tudi v drugih državah. Unite, mnoga društva in druge delavške organizacije sodelujejo, ker je brezposelnost pač problem, ki ga bo moralno rešiti edino le ljudstvo. V ta namen pa se mora organizirati, in te konference so rezultat naše akcije. Med delegati v Greensburgu je bilo tudi več Slovencev. Zborovanje je prisostvovali tudi poročevalci lista Greensburg Tribune.—P.

Hooverjeva prosperiteta

Cleveland, O. — Pri klubu št. 28 v Newburghu je bila že lja naročiti mnogo več izvodov prvomajske številke Proletarca, nego smo jo, pa je nam pri vsakem koraku ta prokleta Hooverjeva prosperiteta na potu. Mnogo ljudi je, ki si danes niti kruha ne morejo kupiti, ker jim kapitalizem ne da zaslužka. V ogromnih zalogah žita, ki jih je nakupil na stroške vsega ljudstva Hooverjev Farm Board, pa se pasejo črvi. V današnji blazni uredbi je tako, da zaloge rajše uničijo, kakor pa da bi jih dali potrebnim. Plačaj, ali pa pogini! Kdor more plača, tisti pa, ki so že ob vse, se rinejo skozi počasno umiranje. Veliko jih v takih razmerah izhlapi telesno in duševno.

Lahko bi bilo sicer vse družce. Ako ni, saj smo sami kriči! — Anton Zeleznik.

Zahvala sodelavcem

Power Point, O. — Prireditve klubu št. 9 JSZ dne 25. aprila je prav dobro izpadla.

Dasi se ni šlo za gmotni dobitek, ima klub vseeno \$29.97 prebitka. Sijajan pa je bil u-sphem v moralnem oziru.

Na klub se zahvaljuje vsem udeležencem od tu in sosednjih klubov.

Vzlic obljubljenemu izboljšanju gospodarskih razmer v l. 1931, se polomi bank nadaljujejo. V Chicagu ne mine skoro teden, da ne bi par bank prenehala s poslovanjem. Stavilo propadlih bank ne bo le-

tos, kakor izgleda, nič manjše, kakor je bilo lani.

V NAJEM SE ODDA

6-sobno stanovanje v drugem nadstropju. Gorka voda skozi celo lesto.

NAJEMNINA ZMENA.

JOHN POTOKAR

1860 So. Hamlin Ave., Chicago Tel. Rockwell 0874

Hočete pristno in čisto mleko za vaš deco in

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izjava vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, III.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.—Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznej do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Slepa kura našla zrno

Illijskemu republikanskemu govorju Emmersonu demokratje in "mokri" republikanci še zdaj zelo zamerijo, ker je vetril sklep, s katerim je legislatura odpravila illinoisko prohibicijsko postavo. Ljudstvo na referendumu se je izreklo proti nji. Demokratska stranka je proti nji. Konvencija republikanske stranke ji je izrekla nepriznlost. In republikanski voditelji so obujibili, da se bodo ravnali po želji večine. To je bilo pred novemberskimi volitvami l. 1930, ko se je šlo za glasove.

Večina ljudstva se je na referendumu, ki ga je uvelia država na peticijo republikancev, izrekla proti demoralizacijski prohibiciji. Legislatura je vsled tega to pomlad z večino glasov izdala odlok, da se illinoisko postavo za uveljavljenje prohibicije ukine. Governer, ki je obljubil, da se bo ravnal po želji večine, je besedo prelomil ter sklep vetril. Svoje postopanje utemeljuje s tem, da bi ukinjenje illinoiske postave bistveno razveljavilo v tej državi tudi federalno prohibicijsko postavo. Pri vsaki šoli bi potem lahko prodajali otrokom šnops, pijanstvo se bi razpaslo, država se bi pogreznili v alkoholizem, in pred to katastrofo je nas obvaroval governer s svojim vitem. Kajti kako naj nas samo peščica federalnih prohibicijskih uradnikov varuje pred pjanško poplavou!

Veliko članov njegove stranke mu to ne verjam. Tudi mnogi republikanski uredniki so mnenja, da govorjevi motivi niso bili skoz in skoz čisti. Uredniški članek v češki republikanski "Tribuni" pravi, da bi ukinjenje illinoiskega prohibicijskega zakona odvzel državni uradnik, vaškim policajem ter okrajnim bircem priliko kolektati graft. Governer jim je te "postranske dohode" rešil, in to je edino, kar je dosegel. Vsi poslanci v Springfieldu, ki imajo zdrave želodce, pijejo, pa naj so po "prepričanju" močrači ali suhači.

Mi to povdarnamo že dolgo, pa se dajo tudi slovenski voliči varati republikanskim-demokratskim šarlatahom, katerih glavna maja je graft.

Carine, ki nas varujejo

Ce nimate slabega spomina, je vam še vedno znano, kako so Hooverjevi besedniki zatrivali, da le visoke carine ohranijo ameriškim delavcem "ameriški življenski standard." In visoke carine so bile sprejeti. Eni "ljudski" predstavniki so dobili za svoje zasluge v prilogu "ameriškega življenskega standarda" od kompanij tisočake. V kampanjske fonde so dobili nadaljnje stotisočake.

Njim je "ameriški življenski standard" torek dobro ohranjen in zavarovan.

Kaj pa je z vašimi visokimi plačami? Jih je povišanje carin obvarovalo pred znižanjem?

REŠITELJ AMERIKE

Največji varuh ameriških idealov in svoboje je vsekakor Mathew Voll, podpredsednik Ameriške delavske federacije. On maha po komunistih ponocni in podnevni in apelira na vladu, naj ohrani svobodne Zed. države njenim svobodnim državljanom. Svobodni državljanji pa so le tisti, ki stejejo svojo veljavno od \$100,000 naprej. Vlada se torej na Vllove apele zelo ozira, ker pridno skrb, da ostane republika svobodna za one, ki so svobodni. Kako to soglaša z delavskimi interesami, je pa drugo vprašanje. Voll je tako v strahu pred ruskim medvedom, da se s takimi vprašanji sploh ne utegne ukvarjati.

Indirektni davki

Indirektne davke vsakdo plačuje. Odjemalci plačajo ves davek. Trgovci, ki plačajo občini ali državi davek od svoje trgovine, ga zaračuna odjemalcem. Rayno tako ga zaračuna hišni posestniki v stanarini, tobačne tovarne itd.. Vsakdo, ki plačuje direktno davke ter kaj prodaja, jih prenese na odjemalce.

S.: Kdo pa potem upravlja

IZ ZADNJIH DNEVOV ŠPANSKE MONARHIJE

Ta slika je bila vzeta na dan občinskih volitev, ki so se vršile prošli mesec hkrati v vse Španiji. Republikanski kandidati so zmagali v vseh mestih in v mnogih občinah na deželi. Par dni pozneje je kralj prepustil vladu republikancem. Napetost, ki je vladala v omenjenem volilnem boju, je razvidna iz te slike, kakršnih je bilo na tisoč. Bila je revolucija brez krivolitja.

Paul Lafargue:

Socialistična resnica

Zakaj imamo potem delodajalce?

Delavec: Če ne bi bilo več delodajalcev, kdo mi bo potem nudil delo?

Socialist: Pogosto me prav tako izprašujejo sodruži; dajva, pretresiva to vprašanje.

Da lahko delavec dela, mora stati tovarna, biti morajo stroji in drug material za delo.

D: Tako je.

S: Kdo je sezidal fabriko?

D: Zidarji.

S: Kdo je izgotovil stroje?

D: Strojniki.

S: Kdo je obdelal bombaž, ki ga tkeš; kdo je ostrigel volno, ki jo prede tvoja hči; kdo je dvignil iz zemlje rudo, ki jo kuje tvoj sin?

D: Poljedelci, pastirji in rudarji: — delavei, kakršen sem tudi jaz.

S: Torej ne moreš delati nisi ti, ne tvoja žena, ne tvoj sin, nihče od vas ne more delati, dokler drugi delavci ne postavijo fabrike, strojev in pripravijo ostalega materiala.

D: To je jasno; jaz ne bi mogel tkati bombaževine brez bombaža in statev.

S: Potem takem ni potreben delodajalec, da ti lahko dela, pač pa je potreben zidar, strojniki in rudar. Ali veš, kako dobavlja tvoj delodajalec vse to, kar mu je potrebno za delo?

O: On kupi vse to.

S: Kdo mu je dal za to denarja?

O: Ne vem; njegov oče mu je zapustil okrog 100,000; sin pa je zdaj milijonar.

S: Ali je zaslužil milijon s tem, da je sam delal ob strojih in predel bombaž?

D: To je neumno; od našega dela si je nabral milijone.

S: On je torej obogatel brez dela, a delavci prejemajo, kolikor jim je treba za življajne. A povej mi to-le: če bi tvoji tovariši in ti nehalli delati, ali ne bi ostali stroji nepremični, ali ne bi bombaž propadel?

D: Če ne bi delali, bi fabrika propadla.

S: S svojim delom torej varuješ stroje in material, ki je potreben za delo?

D: Glej no, sasaj res. Nikoli se tega nisem domislil.

S: Ali se kaj tiče tvojega delodajalca, kaj se dogaja v fabriki?

D: Zelo malo: vsak dan gre skozi tovarno, da nas vidi pri delu; roke pa drži v žepih, da si jih ne bi umazal. V predilnicah, kjer delata moja žena in hči, se sploh ne ve, kdo je delodajalec, ker jih je četvero. V fabriki, kjer dela moj sin, vedo za delodajalca že manj, ker delavci sploh ne vidijo delodajalcev; delodajalec je tamkaj delniška družba. Recimo: midva imava sedemsto denarja prihranjenega, kupiva eno delnico, pa postaneva delodajalec, čeprav bi nikoli ne videla fabrike.

S: Kdo pa potem upravlja

S.: Rajši reci — da odidajo delave! To je bolj točno in jasno. (—zič.)

Jože Kovač:

BARIKADA

Kadar se proletar z bogatimi sopade, tedaj na ulicah zgradi si barikade.

Tedaj delavev kri na barikade lije, da solnce lepši dni trpinom vsem zasije.

Prišel nekoč je dan — bilo nekoč je v marcu vodnik vitez, da bil tiran v boj proti proletarju.

Na oglu ulice so zrastle barikade. Delavec se bori, in ta in oni pada.

"Živila svoboda!" poslednji že umira. Sovražnik pa naprej k trdnjavici prodira.

Naj mar zares zmanj kri raste do potoka? Ne! Že po ulici hitita dva otroka.

Smotnik duh žuhiti obleka njuna borna. "Na barikado! Boj" — očesa za uporna.

In puške zgrabit, že strel na strel takika Sovrag od barikad premagan se umika.

Dve uri tak trdnje, da barikada stala, dokler pod kroglimi obadvaj nista pada.

"Rad kaplje kri podam, ker vem: zmanj ne bodo! Rad, rad umiram tu, boreč se za svobodo!"

"I jaz sem žrtev rad razrednega popada. Moj up se mi spolni: moj grob bo barikada!"

Delaveci prihite! "Umrem, Vendar oteta od najnih le rok je proletarska četa!"

In ugasnila sta življajna nežna, mlada! Za proletariat njun grob je barikada!

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajne in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

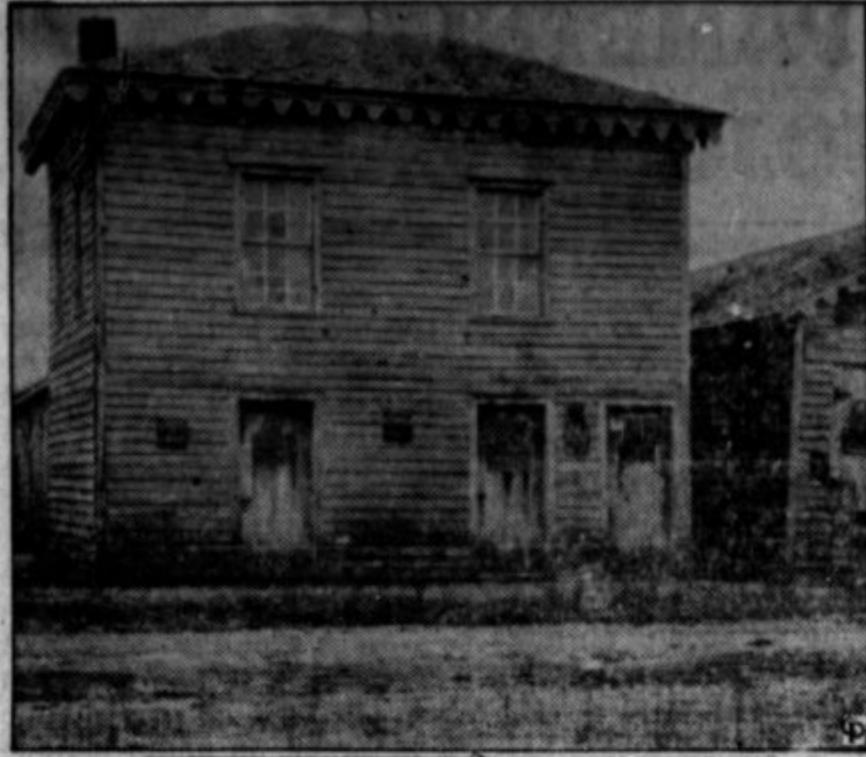
Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala svoje življajne za delavsko borbo.

Opomba: Ta pesem, ki jo je napisal Jože Kovač, ima snov dogodek, ki se je resnično zgodil v francoski revoluciji. Tedaj so se delavci uprli ter so se na ulicah borili z vladnimi četami. Zgradili so barikade — obrambne ovire na cestah — ter se borili za življajna in smrt. Tega boja sta se udeleževali tudi dva otroka, ki sta tudi padla na trdnjavci ter dala

SREČEN KRAJ, KJER NI DAVKOV

Občina Gainsville v Alabami, ki ima 500 prebivalcev, je odpravila občinske davke. V blagajni je imela ob zaključku fiskalnega leta \$246.25. Odborniki so ugotovili, da bo ta vrsta za letos zadržala. Pravijo, da na ta način pomagajo občanom v sedanjem krizi. Na sliki je občinska hiša ali "rotovščica". Na vrhu je županovo stanovanje ter zborovalna soba, spodaj pa ječa. Domnevajo, da je to v tej deželi bržkone edina občina brez fiskalnih davkov.

DRAMA IN GLASBA

Konekt "Save"

Chicago, III. — Spored, ki ga je imel pevski zbor "Save", odsek kluba št. 1, v nedeljo 26. aprila v dvorani SNPJ, človeka prepriča, da se Savani res trudijo dati občinstvu koncert, ki je vreden te označbe. Vsepreveč je med Slovenci v Ameriki takozvanih koncertov in drugih kulturnih priredb, katerih spored je spravljen skupaj brez okusa, tjavendan, z edinim namenom, da se nekaj prizedi, in da se napravi kolikor mogoče prebitka.

Koncert "Save" je bil otvoren z delavsko pesmijo "Mlada garda". Fr. Aleš je v svojem kratkem nagovoru naglasil, da bo "Save" gojila pevsko umetnost naprej z vsemi svojimi močmi in v ta namen želi takojnost občinstva. Mešan zbor je zapel dr. A. J. Schwabovo "Dobro jutro" s spremeljanjem na klavir in gosi.

Paz kompoziciji je zaigral mladi talentirani violinist Paul Schmidt. Na klavir ga je spremjal J. Cech.

Alice Artach in Stephanie Kocher sta zapeli v duetu "Hiawatha's Melody of Love" in "Cigansko siroto". Bila sta v primernih kostumih in podale svoje pesmi v ljubki harmoniji. Spremljala ju je na klavir Frances Artach.

Moški zbor "Save" je predvajal narodno "V tujini" in ženski zbor I. Adamičeve "V gozdu". Mešan zbor je na koncu prvega dela ponovil "dr. A. Schwabovo "Zlato klanglico" s spremeljanjem klavirja (Mary Muha) ter dveh violonistov (Ralph Muha in Paul Schmidt). Je to res lepa kompozicija, vredna, da se jo ponavljajo.

V solospetu smo čuli zopet tenorista Ivana Benigerja, ki je zapel eno slovensko pesem.

V prizoru iz opere "Pri treh mladenkah" so peli Anton Medved, Joseph Gerbajs, Anton Garden, Frances Vider, Mary Kukovich in Anna Hifbar.

Jasna Blafka Bjankini, priznana pianistka, je podala nekaj selekcij na klavir.

Andrew Miško je podal kplet "Kaj mi toliko klepeta" in "Tac'ga osla pa še ne" ter privabil mnogo smeha. Zaključna točka koncerta je bila opereta v enem dejanju (v angleščini) "Cynthias Strategy" (Dogde). Vloge v nji so imeli Alice Artach, D. J. Lotrich, John Kocher in Stephanie Kocher.

Zborovodja v vseh točkah je bil Jacob Muha.

Spored ni bil samo dobro izbran, nego tudi ugodno izbran. Ene točke so bile izborne

Obisk Banovca in Šublja.

— "Spominska plošča"

Forest City, Pa. — Dne 26. aprila smo zopet slišali naša znana pevca Banovca in Šublja. Vzdic slabemu vremenu je bila udeležba obilna. Pevca sta občinstvo popolnoma zadovoljila. Aplavdiranja je bilo nič koliko. Banovec in Šubelj s svojo pesmijo tudi bednemu premogarju razigrata srce.

Nedeljo poprijе je bila pod avspicijo federacije SNPJ. vprizorjava speviga "Spominska plošča". Poset je bil primeren. Igra je bila predvajana kolikor je pač pričakovali od novih igralcev na održi, kakršnega smo imeli.

Zdi se mi, da je odbor izbral s "Spominsko ploščo" za naše razmere pretežko igro. Ni na razpolago izvezbanih igralskih moči, ne primernega odra in kulis. Priporočljivo je, da se v bodoče omejimo na sporeda, ki so v naših okolčinah laglje izvedljivi. Preveliki skoki niso na mestu.

Anton Zaitz.

Banovec in Šubelj bosta pela v Clevelandu

predvajane, druge manj brezhibno, toda vse toliko dobro, da je zboru v čast.

V prvi točki (Mi smo mlada garda) bi od tako velikega zboru pričakoval več zanosa. Cetrti ali peta točka koncerta naj bo vedno kaj živahnega, kakršna na avdijence, ki prihajajo na slovenske koncerze, zelo ugodno vplivajo, da potem toliko z večjim užitkom sprejemajo tudi težje skladbe. Pre sledki med nekaterimi točkami so bili predolgi. Režija naj skrbi, da ko je končana ena, naj ji čez par momentov sledi druga, ako ni spodaj orkestra, da bi napolnil take vrzelji. In kadar avdijanca zahteva od solistov ali zboru, da še kaj doda, bi se mu moralo ustrežiti, kar se na tem koncertu ni zgodilo.

Videli smo, da je "Save" tudi po številu pevcev in pevka jačja kakor pa je bila na svojem problem koncertu. Vodi jo Jacob Muha, s katerim pridno sodeluje njegova soproga Mary. Udeležba na koncertu ni bila tolikšna kot običajno, čemur so krive sedanje razmere in deloma to, da je klub št. 1 preobtezen s priredbami posebno v takih časih kot so sedaj. Po končanem sporedu se je razvila prav vesela prosta in plesna zabava. Večina udeležencev je ostala v dvorani do konca zabave, kar priča, da je vladalo med njimi najboljše razpoloženje.—c.

Prvi koncert "Danice"

Chicago, III. — Samostojno podporno društvo "Danica" v Chicagu je že znano staro fantsko društvo, katero deluje v tej naselbini mnogo let. Včasi se je veliko pečalo z dramatiko, zdaj pa so fantje ustavnili pevski odsek društva. V nedeljo 3. maja so imeli v Narodni dvorani na Racine in 18th St. svoj prvi koncert. Predsednik "Danice" Fr. Krapenc je otvoril program s kratkim nagovorom. Moški zbor "Danice" je zapel v uvodu Foersterjevo "Ko dan se zaznava", Aljažev "Triglav" in Hubadovo "Moja kosa je krizavna", v zaključni točki sporeda pa Prelovčeve "Dobrodob", "Hišca pri cesti stoji", in "Kaj mi nuca planinca". Zbor šteje kakih dvajset članov. Vodi ga Ivo Račič. Pel je, kot po navadi pojeto novi zbori. Vaje, vztrajnost in volja, pa bo drugič bolje.

Sodelovali so štirje drugi zbori s približno 75 pevci in pevkami. Prvi za "Danico" je nastopil mešan zbor "Slovan", 30 pevcev in pevk s pesmima "Se ena" in "V gozdu zelenem". "Slovanov" povodja je Mirko Kuhel. Moški zbor "Prešeren" je zapel "Svobodo" (Adamčič), "Danici" (Ipavec), in "Oj dekle, kaj's tak' žalostno". Nastopilo je kakih 20 pevcev pod vodstvom Kvidere, ki je zdaj zborovodja "Prešerna". Peli so dobro in napravili izmed vseh zborov na avdijenco najboljši viti.

Po koncertu bo plesna in prostabava. Vstopina v predprodaji je 50c in pri blagajni 75c. Vstopnice se dobre tudi v Proletarjevem uradu.

Za pravljilni odbor, Wm. B. Laurich.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, pred.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovajajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA

DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173

Chicago, Ill.

Obisk Banovca in Šublja.

— "Spominska plošča"

Forest City, Pa. — Dne 26. aprila smo zopet slišali naša znana pevca Banovca in Šublja. Vzdic slabemu vremenu je bila udeležba obilna. Pevca sta občinstvo popolnoma zadovoljila. Aplavdiranja je bilo nič koliko. Banovec in Šubelj s svojo pesmijo tudi bednemu premogarju razigrata srce.

Nedeljo poprijе je bila pod avspicijo federacije SNPJ. vprizorjava speviga "Spominska plošča". Poset je bil primeren. Igra je bila predvajana kolikor je pač pričakovali od novih igralcev na održi, kakršnega smo imeli.

Zdi se mi, da je odbor izbral s "Spominsko ploščo" za naše razmere pretežko igro. Ni na razpolago izvezbanih igralskih moči, ne primernega odra in kulis. Priporočljivo je, da se v bodoče omejimo na sporeda, ki so v naših okolčinah laglje izvedljivi. Preveliki skoki niso na mestu.

Anton Zaitz.

Banovec in Šubelj bosta pela v Clevelandu

predvajane, druge manj brezhibno, toda vse toliko dobro, da je zboru v čast.

V prvi točki (Mi smo mlada garda) bi od tako velikega zboru pričakoval več zanosa. Cetrti ali peta točka koncerta naj bo vedno kaj živahnega, kakršna na avdijence, ki prihajajo na slovenske koncerze, zelo ugodno vplivajo, da potem toliko z večjim užitkom sprejemajo tudi težje skladbe. Pre sledki med nekaterimi točkami so bili predolgi. Režija naj skrbi, da ko je končana ena, naj ji čez par momentov sledi druga, ako ni spodaj orkestra, da bi napolnil take vrzelji. In kadar avdijanca zahteva od solistov ali zboru, da še kaj doda, bi se mu moralo ustrežiti, kar se na tem koncertu ni zgodilo.

Videli smo, da je "Save" tudi po številu pevcev in pevka jačja kakor pa je bila na svojem problem koncertu. Vodi jo Jacob Muha, s katerim pridno sodeluje njegova soproga Mary. Udeležba na koncertu ni bila tolikšna kot običajno, čemur so krive sedanje razmere in deloma to, da je klub št. 1 preobtezen s priredbami posebno v takih časih kot so sedaj. Po končanem sporedu se je razvila prav vesela prosta in plesna zabava. Večina udeležencev je ostala v dvorani do konca zabave, kar priča, da je vladalo med njimi najboljše razpoloženje.—c.

Privede Zveze SPKD

(Seznam priredb Zveze slovenskih podpornih in kulturnih društva za Johnstown in okolico, pripravljene do 15. aprila 1931.)

Maja 16. Sobota, žensko društvo št. 600 SNPJ vprizori "Vdovo Rožinčko" v Slov. del. domu, Moxham. Po igri prosta zabava in ples.

Maja 17. Nedelja, Slov. pev. v izobrazni druži. Bled priredi opereti "Snubadi" in "Rožmarin" v Slov. izobrazni druži. Bled priredi opereti "Snubadi" in "Rožmarin" v Slov. izobrazni druži.

Maja 30. Sobota, Friendly City 684, SNPJ. Zabavni večer s plesom v Slov. izobr. domu, Franklin.

Maja 31. Nedelja, konferenca za stopnikov zveze SPKD za Johnstown in okolico ob 2. pop. pri društ. Adria št. 3 SNPJ, 904 Chestnut St., Cambria City.

Junija 14. Nedelja, društvo Delavec 59 SSPZ, piknik v Conemaugh (Woodvale Heights).

Junija 21. Nedelja, Friendly City 684 SNPJ. Piknik na Goody corner (Ebensburg Road), Conemaugh.

Junija 28. Nedelja, Sinovi Slave 168 SNPJ. Piknik v C o n e m a u g h (Woodvale Heights).

Julija 4. Sobota, društ. 36 JSKJ, velika veselica s proslavo obletnice v Conemaugh.

Julija 19. Nedelja, št. 600 SNPJ, piknik na Grčarjevi farmi, Moxham.

Julija 26. Nedelja, Slov. pev. v izobr. druži. Bled, piknik na Faiths Grove (Morellville).

Aug. 2. Nedelja, društ. št. 82 SNPJ, piknik na Moxhamu.

Aug. 16. Nedelja, Friendly City 684 SNPJ, piknik, Faiths Grove (Morellville).

Nov. 14. Sobota, Naša Sloga 600 SNPJ. Petjetnica v Slov. del. domu, Johnstown, S. W. 1.

Namen knjige je seznaniti angleško govoreče ljudstvo z lepoto tega gorovja v Jugoslaviji. Pisateljica prosi ameriške Slovence, naj ji jo pomagajo razsiriti tudi med Amerikanci.

Cena je \$1.25 izvod. Naroča se jo pri Jugoslavia Express Agency, 25 Cockspur St., London, S. W. 1.

Namen knjige je seznaniti angleško govoreče ljudstvo z lepoto tega gorovja v Jugoslaviji. Pisateljica prosi ameriške Slovence, naj ji jo pomagajo razsiriti tudi med Amerikanci.

"Ali spolna vzgoja res ni potrebna?" — Poljudnih knjig o seksualnih zadevah med Slovenci malo izide. Ena s prej citiranim naslovom je izšla v založbi mariborske Ljudske tiskarne. Spisal jo je Franjo Zgec. Opisuje v pripovedni obliki spolne doživljajo med otroki, in na kak način se jih lahko vzgojuje o teh tajnah življenja. Predno zakonci to zmorejo, je potrebno, da sami poznojata ta problem, ki sicer ni problem, kateri bi bil bogzna kako zapišet, toda je problem zaraditega, ker so ga obdali razni verski in drugi predstodki in ga masa ljudi ne gleda v obliki vzdvišenosti nego kot nekaj kar je le nagon in mu je treba zadoščati le v skritih ter nagnoskih oblikah.

Andrew Vidrich, taj., 669 Russell ave., Johnstown, Pa.

zbor "Lira" je zapele venček iz "Gorenjskega slavčka". Spremljala ga je na klavir Mary Oven.

Popoldne je bilo v dvorani okrog 300 udeležencev, zvečer pa je prišlo na plesno zabavo mnogo mladine. Igral je J. Kochevarjev orkester.—J. R.

Bogat program naše prirede v Girardu

Girard, O. — V soboto 23. maja bomo imeli v tukajnjem Slovenskem domu prireditev z bogatim sporedom, ki bo tudi izvajajan tako, da bo avdijenco popolnoma zadovoljil. Vprizorjava eno enodejanka "Medved", katero je pisal ruski pisatelj Čehov. Igro režira s Eppich.

Nastopajo v nji Clevelandski igralci, člani kluba št. 27. S. Eppich poda udeležencem tudi kuplet, v katerem je omojmo. Dasi je nastopil v njih v tukajnjem Domu prvič pred nekaj leti, se ga vsi, ki smo bili prisotni, že vedno dobro spominjam.

Brez petja ne bo, ker bomo slišali izboren kvartet zmagovalce "Zarje", odsek kluba št. 27. S. Eppich poda udeležencem tudi kuplet, v katerem je omojmo. Dasi je nastopil v njih v tukajnjem Domu prvič pred nekaj leti, se ga vsi, ki smo bili prisotni, že vedno dobro spominjam.

Brez petja ne bo, ker bomo slišali izboren kvartet zmagovalce "Zarje", odsek kluba št. 27. S. Eppich poda udeležencem tudi kuplet, v katerem je omojmo. Dasi je nastopil v njih v tukajnjem Domu prvič pred nekaj leti, se ga vsi, ki smo bili prisotni, že vedno dobro spominjam.

Brez petja ne bo, ker bomo slišali izboren kvartet zmagovalce "Zarje", odsek kluba št. 27. S. Eppich poda udeležencem tudi kuplet, v katerem je omojmo. Dasi je nastopil v njih v tukajnjem Domu prvič pred nekaj leti, se ga vsi, ki smo bili prisotni, že vedno dobro spominjam.

Brez petja ne bo, ker bomo slišali izboren kvartet zmagovalce "Zarje", odsek kluba št. 27. S. Eppich poda udeležencem tudi kuplet, v katerem je omojmo. Dasi je nastopil v njih v tukajnjem Domu prvič pred nekaj leti, se ga vsi, ki smo bili prisotni, že

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa iz Proletarca pridružuje avtor.

(Nadaljevanje.)

Ulica se je umirila. Bilo je pozno, ljudi malo, skoro nič. Gospa Hedy je sedela na otomani, pušila cigareto in posajeno puhalo dim Leandru v obraz. Tedaj jo je Leander objel in dvignil. Tako sta se v objemu med poljubovanjem prestopala po sobi, dokler ni hipoma ugasnila rdeča luč...

V tem trenotku so odpovedale Moverju vse moči. Besen je planil od okna, zdrvel po stopnicah, skočil preko ulice in obstal. Kaj mu je storiti? Hladno kri! si je ukazal. Potem je komaj slisno stopil po stopnicah in se približal sobi. Pritajeno šeptanje, strastni vzduhi, ječanje; vse to mu je kakor v sanjah prihajalo na uho. Tisti hip je stopil korak nazaj, se z levjo močjo zagnal v vrata in obstal sredi sobe. Tišina. Kakor da ni bilo nikogar v temni sobi. Lisjaka sta se bila potuhnila, toda Mover je že naslednji hip privil luč.

Gospa Hedy je zdajci planila kvišku in pahnila ljubimca od sebe.

"Prepozno!" se je nasmejal soprog. Oba sta sta kakor zločincu sredti sobe.

"Hvala vama," je povzel v tej strašni tišini Mover. "Hvala tebi prijatelj, hvala tebi žena. Zgrabil bi nož, srce bi ti razparal Hedy, vendar žena, ki je sposobna pasti v tak prepad, taka žena ni vredna, da bi padla ena sama kaplja krvi na moje roke. Isto velja tebi," stegne sunkoma desnico k nezvestemu prijatelju. "Prijatelj si mi bil, danes vidim v tebi zver, ki me je oropal edinega kar sem imel in kar sem ljubil toliko let — oropal si mi najsvetjejšega, ukradel si mi zvestobo moje žene. Evo ti jo, sedaj jo imam! Vzemi jo in poberi se že njo izpred mojih oči!"

Tisti hip je Hedy dvignila oči.

"Priznam," je rekla, "dopolnjeno je . ." Pritegnila je k sebi Leandra in zbežala sta na ulico.

Gospod Mover se je zagrebel v razkopano posteljo in se krčevito razjokal, kakor se razjoče človek le na grobu svoje prve ljubezni... Ko je stisnil zadnjo solzo iz srca, je izplakanim srcem vstal in plunil na nešrečno mesto.

Potem je stopil na prag in pozval služkinjo.

"Evo vam ključ. Nihče razven mene nima pravice vstopiti v moje stanovanje. Razkosam ga na tisoč kosov," je zagrozil preplašeni Doroteji, "ako zlostitim kogarkoli."

Doroteja, ki je bila vedno rdečih lic, je s'ala bleda kakor kip, pred ognjenimi strelami svojega gospodarja. Se enkrat jo je ostro premeril, potem pa odšel.

Gospa Hedy se je tisti čas skrila v restavraciji Nelli, si je najela sobo in opazovala skozi zastor početje svojega soproga.

Naslednjega dne je hotel gospod Mover z dolgimi koraki po ulici; v roki je držal mali potni kovček, katerega se je posluževal vedno na potovanju. Ko se je izgubil med ljudmi, je na njegovem stanovanju pričel nekdo trkati.

"Kdo je?" je plašno vprašala Doroteja.

"Odprite Doroteja," je klicala gospa Hedy, "mudi se mi."

Doroteja se je obotavljala. "Ne smem, milostljiva," je z boječim glasom zavrnila skozi zastor početje svojega soproga.

"Odprite!" je skoro zarjula Hedy.

Tedaj se je služkinji dvignila desnica sama od sebe in zavrtela ključ. Gospa Hedy je planila mimo bledega lica v spalnico, vdrla v omaro in brskala po kipu.

"Na večer, ko se zmrači, se vrnem," je dejala, preainila služkinjo in zbežala.

Doroteja je obstala bleda in prestrašena.

V neki manjši kavaristi isti dan sedela pri zadnjem oknu gospod Leander Duray in gospa Hedy.

"Ko se zmrači," se mu je približala ona. "Poberem vse do zadnje večje vrednosti. Pričakujte me za kapucinskim obzidjem."

"In ste prepričana, da se ne vrne še noč?"

"Nego? Poznam ga, vzel je kovček. Kadar stori to, se dolgo ne vrne."

"Naj bo, kakor je usojeno," je nadaljevala ona. "Poznam Moverja, on je sedaj zame izgubljen, preostanete mi še vi, dragi Leander. Pojdite naprej po poti, na katero sva stopila."

"To je jasno," je odvrnil možato Leander in natočil čašo opojnega burgundca. "Toda," je še dodal, "bodite oprezní do skrajnosti, Mover je premeten človek, zmožen vsega."

"Ha-ha," se je nagnila gospa Hedy in sunila s kazalcem desnice proti oknu. "Ali ga vidite?" Stisnila sta glave. Po cesti je hotel gospod Mover s kovčkom pod pazduhu in dolgo viržinko v ustih. "Na vlek hiti," je prisavila in se stisnila v kot.

Ko se je zmračilo, so bili vsi načrti skovani.

"Pojdite do obzida," je velela gospa Hedy, "še preden udari ura desetkrat na debeljši zvon, se vrnem."

Pol ure kesneje je stala gospa Hedy pred vrati svojega stanovanja. V vratih je zapel ključ, nezvesta žena se je zmuznila v sobo.

"Sedaj pa le hitro Doroteja. Zaklenite vrata in mi pomagajte."

Okorno se je obračala Doroteja in nosila oblike na mizo. Gospa Hedy je pobrala zlatino, denar in druge vrednosti. Ravno ko je

bilo vse pripravljeno, je zapel v predobi zvonec. Nekdo je s krepko roko potrkal na vrata. Gospa se je prijela za glavo, služkinja pa se je kakor pijana opotekla k vratom.

"Kdo . . .", je z boječim glasom vprašala.

"Mover Majolly," je odjeknilo rezko na hodniku.

"Kriste," je zaječala gospa, vrgla zavitke pod posteljo in stopila za vrata, ki vodijo v sobo. Trdi koraki so odmevali v predobi. V naslednjem hipu je stal gospod Mover v spalnici. Z očmi jo je prešinil iz kota v kot, kakor da bi se hotel prepričati o poslušnosti služkinje. Nemo je stopala za njim služkinja in pri vratih obstala.

"Kaj bulite v me?" se je ozrl Mover. "Kaj stojite tam, kakor bi vas pribil? Skuhajte mi čaj, potem grem."

Služkinja se ni ganila.

"Čuje vi, Doroteja, ali ste prišli iz gluhotnemice?" je pristopil k njej, "hočete, da vas postavim na ulico?"

Doroteja se ne gane.

"Ven!" zatuli razkačeno Mover. "Ven?" ne potrebujem vas več. Kriva ste moje nesreči tudi vi; zakaj vedela ste, kaj mi uganja žena in ste, vrag zeleni, molčala kakor grob! Ven!" je zatulil in udaril po vratih, za kateremi je stala soproga in trepetala po vseh telesu.

"Huh," je zaškrial z zobmi, "da bi jo sedaj dobil, zmečkal bi jo . . ."

"Gospod," je prosila Doroteja.

"Ven!" je zakričal Mover in udaril po vratih. Služkinja se je pomikala nazaj in zbežala v kuhinijo. Tam je zmetala svoje stvari v košaro in zdrvela z njo po stopnicah.

Gospa Hedy je bila bleda kakor siena. Krčevito je držala vrata, ki so se časih že zamajala, in čakala v smrtnem strahu svoje končne usode. Ze je mislila pasti soprogu pred noge, poljubiti rob njegove oblike in prositi odpuščanja, vendar si je mislila: skočil bi name in me teptal toliko časa, dokler ne bi izdihnila. Grozen je, kadar se razpali. Sklepnila je, da se ne gane z mesta. Ako odpre vrata, razgalila si bo prsi in mu rekla: "Zasadi mi nož, tu sem!"

Nemirno je stopal soprog po sobi, nato zagrabil kovček, pogledal na uro in odhitel. Ona se je onemogla zgrudila in šepetal: "Leander, dvignite me, ne morem . . ." Pet minut nato je skočila vikušu, pograbiла svoj plen in odbrzal iz sobe. Pred izhodom pa je obstala. Vrata so bila zaklenjena. Brž se je znašla v položaju, skočila v kuhičko, poiskala sličen ključ in končno srečno zbežala na ulico, pustivši vrata na stežaj odzra.

Za kapucinskim obzidjem se je že dolgo sprejal njen prijatelj Leander. Ko je prihitela gospa Hedy do obzida, se je vrgla ljubimcu okrog vrata in ječala: "Videla sem ga, bil je sličen smrti . . ."

Gospod Mover se je odpeljal s prvim vlamkom. Njegov obraz je bil bled in izmučen.

Počastno je sopihala črna pošast skozi noč. Ubiti ropot vitezov se koles, ropot bežečega stroja in na stotine isker, to je bila sled za sopihajočim vragom. Gospod Mover je bulil skozi okno. Zareči utrinki so bežali nazaj in ž njimi njegove misli. Pred očmi je zaledal sred isker bled obraz. Poznal ga je, bil je to obraz njegove žene, ki je sedela ob klavirju in peila. Za njo se je priplazil kot gusnega pošasta visok človek, zasadil kremlje v njeno srce in ga razdvojil.

"Vrag," je zagordnil gospod Mover in si potegnil z roko preko čela, "da bi vsaj prišla kaka živa duša in bi se bilo dano človeku malce razgovoriti o tej ali oni stvari. Morda o trgovini, zabavi, ali pa, hm, o vremenu. Človek sedi, gleda, strmi, premišljuje in premišljuje vedno samo o eni stvari, vrag naj jo vzame; vrgel bi te misli in jarek, naj bi se mesale med tisto brozgo in blatom!"

Toda prišla bo zora, prisel bo tudi zame nov dan po tej vijarni noči, dan prerojenja in veselja. O, da bi mogel priti k tisti reki pozabljenja. Pil bi in pil, kakor oni sredi puščave, ki umirajoč od želje zagleda oazo, v oazi potok in pije v pije, dokler se ne oživi. Tudi jaz bi pil, tudi jaz jaz umiram v srcu, umiram od spominov, ki jih ni moč pozabiti. Daj mi Bog, da pride tja do tiste reke pozabljenja, pil bom in pil, dokler ne pride do dna.

V coupe je stopil mož z lučjo. Gospod Mover mu je dal vozni listek.

"Kdaj prideš dom do morja?"

"Do morja?" je ponovil malomarno sprevidnik in dvignil leščerbo, "še preden vzdide solnce," je odvrnil in se končno potisnil skozi vrata.

Nad obzorjem se je svetlikalo. Gospod Mover se je preril z očmi do prebjajoče se zore.

"Da ne pozabim," je pripomnil, "na lisico; hm, to mi bo dalo dosti misliti. Tudi brez konja jo moram ujeti."

(Dalje prihodnjič.)

RESNIM IN PAMETNIM
V PRESOJO IN ZABAVONepolitični, vsesorte politični
in drugi vsakočaki Slovenci

Razlagal Dragomir Luč.

Tako v uvodu priznam, da me niso krstili za Dragomir Luč, kajti dali so mi veliko manj pagansko ime. Moja dobra tet je dolgo pričakovala, da bom s svojim krščanskim imenom prišel kam v lemenat in študiral za škofa, ali vsaj za kaplana, če bi hotel prepričati o poslušnosti služkinje. Nemo je stopala za njim služkinja in pri vratih obstala.

"Kaj bulite v me?" se je ozrl Mover. "Kaj stojite tam, kakor bi vas pribil? Skuhajte mi čaj, potem grem."

Služkinja se ni ganila.

"Čuje vi, Doroteja, ali ste prišli iz gluhotnemice?" je pristopil k njej, "hočete, da vas postavim na ulico?"

Doroteja se ne gane.

"Ven!" zatuli razkačeno Mover. "Ven?" ne potrebujem vas več. Kriva ste moje nesreči tudi vi; zakaj vedela ste, kaj mi uganja žena in ste, vrag zeleni, molčala kakor grob! Ven!" je zatulil in udaril po vratih, za kateremi je stala soproga in trepetala po vseh telesu.

"Huh," je zaškrial z zobmi, "da bi jo sedaj dobil, zmečkal bi jo . . ."

"Gospod," je prosila Doroteja.

"Ven!" je zakričal Mover in udaril po vratih. Služkinja se je pomikala nazaj in zbežala v kuhičko. Tam je zmetala svoje stvari v košaro in zdrvela z njo po stopnicah.

Gospa Hedy je bila bleda kakor siena. Krčevito je držala vrata, ki so se časih že zamajala, in čakala v smrtnem strahu svoje končne usode. Ze je mislila pasti soprogu pred noge, poljubiti rob njegove oblike in prositi odpuščanja, vendar si je mislila: skočil bi name in me teptal toliko časa, dokler ne bi izdihnila. Grozen je, kadar se razpali. Sklepnila je, da se ne gane z mesta. Ako odpre vrata, razgalila si bo prsi in mu rekla: "Zasadi mi nož, tu sem!"

Nemirno je stopal soprog po sobi, nato zagrabil kovček, pogledal na uro in odhitel. Ona se je onemogla zgrudila in šepetal: "Leander, dvignite me, ne morem . . ."

Pet minut nato je skočila vikušu, pograbiła svoj plen in odbrzal iz sobe. Pred izhodom pa je obstala. Vrata so bila zaklenjena. Brž se je znašla v položaju, skočila v kuhičko, poiskala sličen ključ in končno srečno zbežala na ulico, pustivši vrata na stežaj odzra.

Za kapucinskim obzidjem se je že dolgo sprejal njen prijatelj Leander. Ko je prihitela gospa Hedy do obzida, se je vrgla ljubimcu okrog vrata in ječala: "Videla sem ga, bil je sličen smrti . . ."

Gospod Mover se je odpeljal s prvim vlamkom. Njegov obraz je bil bled in izmučen.

Počastno je sopihala črna pošast skozi noč. Ubiti ropot vitezov se koles, ropot bežečega stroja in na stotine isker, to je bila sled za sopihajočim vragom. Gospod Mover je bulil skozi okno. Zareči utrinki so bežali nazaj in ž njimi njegove misli. Pred očmi je zaledal sred isker bled obraz. Poznal ga je, bil je to obraz njegove žene, ki je sedela ob klavirju in peila. Za njo se je priplazil kot gusnega pošasta visok človek, zasadil kremlje v njeno srce in ga razdvojil.

"Vrag," je zagordnil gospod Mover in si potegnil z roko preko čela, "da bi vsaj prišla kaka živa duša in bi se bilo dano človeku malce razgovoriti o tej ali oni stvari. Morda o trgovini, zabavi, ali pa, hm, o vremenu. Človek sedi, gleda, strmi, premišljuje in premišljuje vedno samo o eni stvari, vrag naj jo vzame; vrgel bi te misli in jarek, naj bi se mesale med tisto brozgo in blatom!"

Toda prišla bo zora, prisel bo tudi zame nov dan po tej vijarni noči, dan prerojenja in veselja. O, da bi mogel priti k tisti reki pozabljenja. Pil bi in pil, kakor oni sredi puščave, ki umirajoč od želje zagleda oazo, v oazi potok in pije v pije, dokler se ne oživi. Tudi jaz bi pil, tudi jaz jaz umiram v srcu, umiram od spominov, ki jih ni moč pozabiti. Daj mi Bog, da pride tja do tiste reke pozabljenja, pil bom in pil, dokler ne pride do dna.

V coupe je stopil mož z lučjo. Gospod Mover mu je dal vozni listek.

"Kdaj prideš dom do morja?"

Sodružni Andreju Ivančiču

Umrl je mož!
Kje tak je še med nami,
kot on, ki spi v prezgodni groba
jami.

—S. Gregorčič.

Johnstown, Pa. — Zatemnilo je obzorje slovenskega življa v naselbini Conemaugh-Franklin in okolici, ko se je 22. aprila raznesla novica, da se od nas za vedno poslovil šeles v 30. letu cvečnega in mnogo obetajočega življenja. Se pred dobrim tednom čil in zdrav, ko si se pripravljali za vlogo v igri za prvomajsko slavnost, si mi nekako žalostno omenil: "Jaz skoro gotovo ne bom sodeloval pri tej priredbi." Na moje vprašanje, zakaj ne, si skomignil z rameni, sam ne vedoč zakaj, le neka črna slutnja te je obdala.

V tvojem stanovanju ti je bolehalo dvoje 8-letna najstarejša hčerka za pljučnico, boječa se s smrto, in skrb za njo je bila za tvoje mehko in ljubeče srce menda prehuda. Kako tvoja ljubeča soproga si prečul ob njeni postelji dneve in noči ter ji stregel, medtem ko si pozabil sam nase in se prehadiš. Pomagal si rešiti ljubki hčerki življenje, sam pa si legal v posteljo, iz katere nisi več vstal.

Se kot mladenič, v naplo otroški dobi, ko si bival doma na Uncu pri svojih starših in jim s svojo pridnostjo pomagal pri domaćem delu na polju in gozdnu, te je tiranska sila krute svetovne vojne s silo odtrgala od svojcev in te uvrstila v bojne zapake med druge nešrečne mlade in stare ljudi in si bil z njimi pognan liki živina v klavnicu. Potrežljivo si prenašal neizmerne napore, glad in šikane poleg vedne nevarnosti, da padeč vsaki čas. Končno si bil zajet in odgnan daleč dolni v Italijo, kjer se je začelo novo poglavje neizmerne trpljenja v obliki lakote, šikaniranja, trpinčenja in zasramovanja na strani poživinjenega in ponorelega vedno krvoželjenga človeštva; tudi so si junaško prenesel, prispevali si zopet domov k svojem kot izkušen človek, ki je v zdogniti mladosti že okusil vse gremkosti in barbarstvo današnje družbe, misleč si: konec je trpljenje in sedaj bom imel mir. Ampak motil si se, preganjana še ni bilo zadosti, nisi se še odpocil, ko je tebe in tvoje sovratnike strahopetna italijanska oborožena sila dala počutiti ter vas vlačila po vojnih taboriščih, vas stradala in mučila brez vsakega po-

ODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.
Sejo kluba št. 232 JSZ, se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domenina" na 14. cesti. Sodružni, prihajajo redno na sejo in pridobivajo klube novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljeni vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavška stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljšo bodočnost in končno osvoboditev iz mežne sušnosti.

Kila mi več ne kvari zabave

"Zdaj ko sem se rešil kile in ne nosim več pasu, zopet uživam veselje na plesu. Mnoge napornosti - rav radostno prenašam ker so odpravljene vse zaprake. Nihče ne bi verjel kako sem bil oviran ra-

Tako nam pišejo ljudje, ki so se rešili kile z uporabo STUART'S ADHESIF PLAPAO-PADS.

Mnogi zaprisežene izjave pričajo o uspehu, ki so ga dosegli ne da bi jim bilo treba za časa zdravljenja pustiti delo.

Plapao-pads se oprimejo telesa brez kakih obvez. So lahko uporabne, udobne in ekonomične.

Prepričajte se a poskusite PLA-PAO na naše stroške. Pošljite kupon še danes.

POSKUSNI 'PLAPAO' IZVRŠITE ZASTONJ! TAKOJ!

Pošljite ta kupon še danes

Plapao Laboratories, Inc.
1915 Stuart Blvd., St. Louis, Mo.
Pošljite mi TAKOJ poskusni PLA-PAO in knjizico z opisom kile, brez kakih obveznosti zame sedaj ali v bodoči.

Ime _____

Naslov _____

voda. Ko so te končno vendar izpuštili, ni čuda, da si si zaželeti tudi nekaj miru. Odločil si se, dasi s krvavečim srcem, zapustiti ljubljeni dom, starše in brate ter se umakniti na drugi del sveta — v Ameriko, še kot 20-leten mladenič, vendar že kot mož bridkih izkušenj.

Kot izredno priden delavec si se prilagodil premogarstvu ter si omislil svoje lastno ognjščico. Poročil si se z brho Francko Gabrenjevo, ki je istočasno s teboj dosegala iz stare domovine. Dva sinčka in dve hčerki so se ti porodili, ki si jih bil tako vesel. Kot proletarski očetu ti sicer ni bilo nikdar posuto življenje s cvetlamicami, vendar sloga, sreča in ljubezen v tvoji družini bi bila lahko vzor marsikateremu, ki trdi in uči moralo po verskih predsočkih.

Klub št. 5 JSZ je s teboj izgubil zelo mnogo, namreč enega najvztrajnejših sodrugov. Udejstvoval si se kot neumoren bojevnik za izboljšanje človeških pravic, kot dober poznavalec napak današnje človeške družbe. Društvo Danica št. 44 odnosno slov. narodna podpora na jednotna je izgubila v tebi zvestega člana. Bil si delegat 9. redne konvencije in kot tak si se odlikoval. Na društvenem polju je bilo še mnogo koristnega pričakovati od tebe. V tebi pogreša Hran in pos. društvo v Franklin-Conemaugh, Pa., dobrega direktorja, Slov. izobraž. dom je s teboj izgubil nenadostljivega oskrbovatelja in naš slovenski živelj enega izmed svojih najboljših sinov. Tvoja nepričakovana v tragična smrt je zarosila oko slehernemu, kdor te je poznal, ne glede na versko ali politično preprica.

Razumemo kaj je tvoja družina izgubila s teboj. Ž njo tudi mi globoko žalujemo tembolj, ker je vse tvoje življenje bilo ena sama veriga trpljenja v boju za obstanek.

Ko se je tvoja krsta pologama začela pogrezati v zemljo na mirovoru, kjer že nebroj naših sobratov sniva mirno spajne, je ob slovesnem nágovoru zadrhtelo stotine src in solze se porosile grudo, na kateri ti bodo zrastle cvetlice v znak našega neomajanevanja spoštovanja do tebe in v nevenljiv spomin. Slava tebi!

A. Vidrich.

Smrt prez na premogarje

Forest City, Pa. — Smrte nezgode v tukajnjih premogovnikih so zadnja leta precej pogoste. Rovi se večinoma izpravajo in kompanije ne gledajo več toliko na varnost. Ni še dolgo, ko je bil žrtev črnega demanta znani delavni rojak Math Zgaga. Dne 20. aprila pa je naseblino pretresla vest, da je v rovu Hudson Coal kompanije ubilo tri delavce v enem dnevu; med njimi sta bila žrtvi naša rojaka 23.—24.-letna Frank Šemrov in Frank Logar. Tretja žrtev je bil mladi Irec Joe Jones. Ljudje so ob takih nezgodah nekaj dni preplašeni, potem pozabijo in življenje teče dalje svojo pot. In dogajajo se nove smrtnne nesreče.

Ali naj bodo delavci res samo za hrano industriji, in za kanon-futer? — Tony Zaitz.

Delavski shod na zapadni strani v Chicagu

Chicago, Ill. — Češke delavske politične organizacije (klubi soc. stranke) in unije, med njimi A. C. W. A., prireduje v petek 15. maja zvečer v dvorani Sokol Havliček na S. Lawndale Ave., blizu dvorane SNPJ. velik delavski shod, na katerem bo govoril Antony Novotny, urednik češkega lista omenjene unije, in njena odbornika Krzycki ter Schlosberger. Vsi trije so priznani dobri govorniki.

Danski premier Stauning pride v Ameriko

Danski socialistični premier Thorvald A. Stauning pride to poletje v Ameriko, da se počuti o ameriških razmerah, in ob tej priloki nastopi tudi na več shodih in konferencah socijalne stranke.

Reports and Comments

The Concert of "Sava"

The concert of the singing society "Sava" of branch No. 1 JSF given April 26, in Chicago, Ill., was another proof of the progress of said society not only in their ability as singers but also in the steadily growing number of their members.

After an introductory song "Mi smo mlađa garda" given with enthusiasm by the mixed chorus, Mr. Aleš spoke a few words of friendly greeting which were followed by a rich and amusing program that kept us all pleasantly amused from the first number to the very last one.

Giving due praise for their good singing to "Sava" which offered us a lovely song "Dobro jutro" by Dr. Schwab, sung by the mixed voices with violin accompaniments by Ralph Muha and Paul Schmidt, "V gozdu", sung by the ladies of the society, "Tujini" by the male chorus and "Zlata kanglica" by the mixed chorus with soprano solo by Mrs. Anna Miško, all of them very able performers "Sava" confirmed our opinion that it is a singing unit we Jugoslavs in general and the Slovenes in particular may feel very proud of and that this society is making great strides towards fast becoming one of the outstanding singing societies among the American Jugoslavs.

Although all members were very good in their own individual way, I am sure that everyone in the audience will agree with giving Mrs. Jasna Blafka Bjankini the full share of praise and admiration which her wonderful playing on the piano deserves. The two numbers which she played: "Waltz" by Chopin and "Rhapsody" by Liszt were executed with such masterful technique, fine and delicate phrasing and brilliant and effectful treatment that it kept us entranced and spellbound to the very last chord. She is an eminent artist whose participation in this program lent to it an air of refined dignity.

Mr. Paul Schmidt gave us a very nice rendition of two violin solos: "Liebesfreud" by Fritz Kreisler and "Bohemian medley" by Janicek-Schmidt. The first number he played with deliciously delicate charm and the second one with fine understanding of rhythm.

Ivan Beninger can pride himself with the possession of a very pleasant tenor voice which he used to good effect in the lovely song "Po zimi pa rožice ne cveto".

Miss Alice Artach and Stephanie Kochevar sang two duets "Hiawatha's Melody of Love" and "Ciganska sirotina" with pleasant voices dressed in nice costumes.

The second part of the program followed an intermission of 15 minutes, consisted of the singing of two funny couplets by Andrew Miško, the poor and needy.

A. Vidrich.

Both of them "Tac' ga osla pa se ne" and "Kaj mi tolko klepeti" roused the audience to unbounded laughter by the comical text and the droll mimics of the singer.

A scene from the operetta "Pri teh mladenkah", a sextette, sung by Frances Vider, Mary Kukovich, Anna Hribar, Jos. Gerbaja, Ant. Garden and Ant. Medved were sympathetically acknowledged by the audience but the strident sound of the accompanying violin grated on the nerves of many sensitive listeners.

The last number, a one act operetta "Cynthia's Strategy" by Dodge and Dodge was well sung and acted by Alice Artach, D. J. Lotrich, John Kochevar Jr. and Stephanie Kochevar. It was directed by Mr. Jacob Muha to whom rightfully belongs a good share of Sava's success and was accompanied at the piano by Mrs. Mary Muha. Another able accompanist in the program was Mr. J. Cech who assisted Mr. Paul Schmidt.

After the program followed dancing with the older folks in the basement stepping to the accordion tunes of Mr. Jurečić, while the young blades and flappers shook a mean leg to the modern and peppier music of Johnny Kochevar and his Merry-makers orchestra.

But everybody had a wonderful time and Sava's concerts will always be popular with old and young.

Augusta Merc.

Dynamic Detroit

The power of the Ford Motor plants has increased immensely in the last few years. The industry is expanding and more power is added.

Just recently the new two and one quarter mile intake water tunnel was opened. The cost of this new water line exceeded several million dollars, although no exact figures were given. The tube is 15 feet in diameter and will carry 913,000,000 gallons of water every 24 hours. This is more water than four of the largest cities in the United States consume in one day. The interesting feature about this is that the tunnel runs under Detroit city property and Mr. Ford refuses to pay taxes on it. City officials say that he must pay taxes. We hope he does, as the money is badly needed by the city administration.

You will recall that Mr. Ford pays no taxes to the city of Detroit, nor does he contribute any money to the relief fund for unemployed workers. Yet forty percent of the unemployed are from his shop. It's no wonder that senator Couzens' anger was aroused. Mr. Ford is not the only greedy capitalist. There are five hundred some odd numbers of these non-believers of the dole system for the poor and needy.

On April 26, singing Society "Svoboda" of branch No. 114 JSF sponsored a three act operetta "Darinka" at the Workers Home on Ferry St. This was one of the biggest undertakings ever produced by any Slovene organization in Detroit. Many months of tiresome rehearsals were necessary to perfect this play for which the singers were rewarded by a large audience. A large attendance is an important factor in all plays and programs in which actors or singers participate.

For this operetta about 400 admission ticket were sold, not including the players of which were forty and other workers that received their admission free. Approximately sixty-five comrades and singers of "Zarja", branch No. 27 JSF Cleveland, were our guests. They arrived at 5 A. M. at the station where they were met by our comrades with a fleet of 15 automobiles and taken to their destinations. Some of them visited their friends while others were taken to different homes of our comrades where they had breakfast and later taken for a sightseeing trip. At one o'clock the visitors gathered at the hall and a chicken dinner was served by the singing society "Svoboda". A donation of \$37 was made by the visitors at this dinner to help

Just now there are many so called economists who are suggesting and pointing to the many worn out remedies with which we need only to lubricate the decaying corpse of capitalism and it will glide out into the eternal white way of prosperity. Such an economic hokum would be highly amusing and laughable if it would not be for the great unthinking human mass that trudges in the mud of ignorance much like a jungle hippopotamus that may consider a social ladder climbing monkey the true prophet of benevolent Spring rain.

All the way from remote jungles to the present machine age mankind has been led by a small group of energetic and thinking individuals to those who care. This is a well known fact. When the great upheavals happened and new social ideals were excepted, the mass did not take them upon its own initiative, but because they were commanded to do so. We have had for many years since the universal franchise was wrested from the masters a kind of spontaneous grouping and banding of advanced thinkers into political parties which insisted upon unthinking humans to liberate themselves with their own will and by means of ballot.

In theory this scheme looks almost a perfection but universal success so far is very negligent if we consider the tremendous energies that have been already expended in this direction. Industrial masters knew very well that the ballot made them even more secure for many years and it is a good smoke screen for the time being. How can a man build a new house if he has never imagined one. To imagine means to think which seems to be the hardest act to perform for the crude minds of the underdog. Some day, perhaps not so far distant, our social problems and theories not so antagonized will be amicably solved by vote. But the human intelligence must be developed to that level first. How is the

wife (over phone)—You don't expect me to believe you're playing cards.

Hubby—Honestly, darling, I'm right in the middle of a big deal.

A few years ago it sounded funny to hear beer called rum. Now it sounds equally funny to hear it

cover the large expense that accumulated to perform this operetta.

"Zarja" was included in the afternoon program and sang a number of Slovene songs for which they were greatly applauded by the audience. They certainly are a nice group of wonderful singers. Their recent victory in a court battle has put them back in the greatest fighting spirit they've ever had. Much credit is due to comrade Joseph Siskovich for this wonderful achievement. At 10 P. M. they were again escorted to the station with our automobiles. We hope they all enjoyed their visit here and that they will come again.

Many Things

The English Division of branch No. 114 JSF on Sunday May 10, will again stage a Variety Program. Comrade Anna P. Krasna from Johnstown, Pa., is listed on the program as our principal speaker. Her talk will be on "Youth" and why they should join and become active in the Socialist movement. Following her speech a one act comedy in English will be staged by members of our English Division.

Decoration Day May 30, a banquet will be given by the Slovene National Home Society at 242 Victor. Tickets are sold in advance only. The price per plate is \$1 for men and 50¢ for the ladies. Admission for dancing will be 25¢.

On Saturday July 4, a picnic will be held by the S. N. Home at the 11 Mile Rd. Arrangements are being made for a ball game to take place at this picnic. No definite plan has been made yet as to whether the Young American boys or girls shall play some other team. A beautiful Silver Loving Cup will be donated to the winners of this game by the S. N. Home.

Andrew Grum Jr., Detroit, Mich.

How Far is the Way Out

Just now there are many so called economists who are suggesting and pointing to the many worn out remedies with which we need only to lubricate the decaying corpse of capitalism and it will glide out into the eternal white way of prosperity. Such an economic hokum would be highly amusing and laughable if it would not be for the great unthinking human mass that trudges in the mud of ignorance much like a jungle hippopotamus that may consider a social ladder climbing monkey the true prophet of benevolent Spring rain.

All the way from remote jungles to the present machine age mankind has been led by a small group of energetic and thinking individuals to those who care. This is a well known fact. When the great upheavals happened and new social ideals were excepted, the mass did not take them upon its own initiative, but because they were commanded to do so. We were also glad to have been shown thru the offices of Proletarec by J. Rak and the printing department of Prospekt by comrade D. J. Lotrich. Furthermore we thank Mrs. Mary Novak for the wonderful hospitality shown us during our brief stay in Chicago. Our comrades were glad to learn of the progress the Chicago young Socialist group are making and hope they continue with their work.

Let's hope that some day a debating team of both cities meet. It would be very interesting and educational as well to hear both teams give their views on some well picked subject.

Page Andy

Wife (over phone)—You don't expect me to believe you're playing cards.

Hubby—Honestly, darling, I'm right in the middle of a big deal.

A few years ago it sounded

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

NO. 1234.

Proletar

CHICAGO, ILL., MAY 7, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

EVERYBODY'S HAPPY!

Everything is all right on the securities front. The National Security League Quarterly brings cheering news to the starving farmers and to the unemployed enjoying their charity soup.

Among the encouraging items is news that the President has approved the act designating the Star Spangled Banner as the national anthem which will make traveling Americans "prouder than ever of their native land". Then it will brighten the corner you occupy to know that women aviators have organized for national defense, a "noble undertaking" we are assured.

Glad tidings come from the literary sector in the announcement that a gentleman by the name of Littlepage wrote an article on the Constitution of the United States. He said that "It is one of the most marvelous documents that has ever been devised. It is unfortunate that we do not have more opportunity to read the Constitution." Perhaps we are so busy hunting the breadline that many of us neglect this holy observance.

There are other items indicating that the nation is still safe for securities and those who own them. Of course the Bolsheviks still plot to kidnap Congress and auction it in Moscow and there are still some teachers who do not believe that God created this country for his chosen people,—the bankers, capitalists, generals and admirals, but military training in the schools will in time make these miscreants go way back in the rear and assume a sitting posture.

Now then, read one verse of the sacred Constitution each day, especially if you feel blue. You are certain not to turn red and everything will continue quiet on the securities front.—The New Leader.

BE PATIENT AND WAIT

What are we going to do about unemployment? Of course, nothing. Can't we trust to God in Heaven that things will turn right in due time? We have been doing in all along and if it has helped no one, nobody was hurt by faith, so why not continue to believe? Surely President Hoover, if he can help it, will see to it that no one interferes with the ways of Providence. And so, fresh from his Southern trip and rest, the President looked over the situation and make the quick and just decision that there should be no increase in taxes on incomes for the next year and, of course, no increase of such unproductive expenses. The public, Mr. Hoover said, should just practice restraint, and the rich won't have to pay extra money. Isn't this just sweet and fair? No "raids on the Treasury", except for tax-refund to corporate millionaires.—J. B. S. Hardman in Advance.

DRIVERS' LICENSES

Recklessness and carelessness are still the modern "rules of the road". Hundreds of thousands of incompetents are allowed full use of the public highways. This last factor—that of incompetence—is probably largely responsible for our gigantic record of fatalities. Only a few states have laws requiring strict examination of applicants for drivers' licenses. Fortunately, there is a trend toward such laws throughout the nation and when every state has and enforces them at least partial success in accident prevention will be achieved.—The Times, Geneva, N. Y.

CRAZY? SURE!

Nice weather we're having.
Yep, it's just awful.

How come awful?

Coal consumption going down to nothing.

Mines closing. Miners thrown out of work.

Yes, but look at the bright side. Farmers are already working in the fields, preparing another bumper crop.

Worst yet. The last bumper crop put 'em on the bum. Another one will put 'em on the bread-line.

Then there are the poor people in the cities who suffered so much less on account of the warm winter.

Oh, bother the poor! There are too many of them anyhow. What this country needs is an all-winter year. Twelve months below zero and a two-foot snowfall every other day, giving steady work for miners, snow-shovelers, and grave-diggers, destroying surplus livestock, dairy herds, and chickens, preventing another bumper crop calamity.

Are you crazy?

Sure, and so is a world in which man-made institutions turn even the blessing of heaven into the torments of hell.—Adam Coaldigger.

The reason why there are so many empty bellies is because there are too many empty heads.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We have observed May Day. A fitting program, well performed to only a fair attendance. Whether our folks are so terribly destitute or whether they are too well off yet, we cannot conceive. But one thing is certain the SNPJ Hall should have been packed last Friday night. It is the same old story. "Let the next one do it." Disatisfaction prevails among the workers. They are crying for a change but when it is time to act and show their unity and their spirit for organization they lag behind.

Despite this indifference of the workers Socialism is gaining and the oppressed are beginning to think of a way out of all this misery. The "third party" possibilities are being examined by various progressive factions. Opinions vary but not enough to amount to much. Whatever name the "third party" assumes it will have to be patterned after the principles of Socialism, they all agree.

The name Socialism is still a high hurdle for the American workers.

The word Socialism has been misused and misquoted, for petty reasons, by the ruling class until it has become affixed in the minds of the workers as an outrageous element.

To erase that misconception the "third party" advocates want to Americanize the name.

I hope that the Socialists and the Socialist party will have become powerful enough to thwart any ill propaganda.

With our good deeds we can compel the respect of every thinking American.

If we are to be the nucleus of a "third party" and if such a party is to revolve around the principles of Socialism need they seek a camouflaged name?

May 17, and because of that desire tickets are only \$1.00 a person. A special committee is working strenuously and has succeeded in affecting the sale of many tickets to the trade unionists. We urge all folks to attend.

The "Main Street Crusader" surprised us all a few nights ago when he announced that Dr. R. B. Green member of the Cook County Socialist Executive Committee was to address his radical audience. Well Dr. Green did and spoke at length and satisfactorily explained Socialism and Communism to the silent audience. More talks of this type will do a world of good. We hope they can arrange to broadcast often.

Chicago has a new mayor. He unquestionably is a much better type of a man than was his predecessor. People will expect a lot of him but we feel that the savior they had hoped him to be will soon vanish from their minds.

For Cermak is only one of the members of the Democratic party and even if he wanted to run the hoodlums out of the city he wouldn't be permitted by his colleagues.

Crime and criminals are too interwoven with the politicians.

The city is in dirty mess and because of its filthy condition.

Mayor Cermak has a splendid opportunity to make a good name and a good record for himself.

We do not see that there

will be many changes aside from the turning out of the Republicans to make room for the Democratic producers of votes.

To the victor belong the spoils and spoils they are. But

we would like to see Mayor Cermak clean the city.

Recent Bereavement

Comrade Andrew Ivancic, of Franklin, Pa., died on Wednesday morning April 22, at the Memorial Hospital, after a brief illness due to pneumonia. He will be sadly missed by many of us. Mr. Ivancic had been an active member in the Socialist movement as well as the SNPJ Lodge No. 44.

We wish to express our heartfelt sympathy to Mrs. Ivancic and the children.

Frances Langerholc, Secretary of English Division.

It's Certainly Not the Shine

Frosh—"What keeps the moon from falling?"

Another Dumbbell—"It must be the beams."

Norman Thomas will be in Chicago Sunday, May 17. He

will be the guest of honor at a

banquet to be held in the Work-

men's Circle Lyceum on Kedzie

and Ogden Aves.

Anyone wishing to attend this banquet

can secure tickets at the office

of Proletar.

Price \$1.00.

A NEW POPULAR RACKET

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

News from Milwaukee has reached our office that the young comrades of branch No. 37 have reorganized their English Division. We hope they will successfully carry on activities and advance the Socialist ideals among the younger folks of their city.

In Girard, Ohio, a conference for branches JSF and lodges, members of the Educational Bureau, will be held Sunday May 24, at the Slovene Home. It is important that all lodges and branches are represented with delegates.

Orders From on High

Lizzie Mary was traveling on a train for the first time. After saying her prayers and being deposited in an upper berth she insisted on talking. "Mother," she called out to that parent in a lower, "does God watch over Cousin Freddy?"

"Yes, dear," replied the mother. "God watches over Freddy."

Silence, then, "Does God watch over Uncle Albert, too?"

"Yes, God also watches over your Uncle Albert. Now go to sleep."

Another period of silence, then,

"Does God watch over grandpa?"

"Yes, Mary. Now do go to sleep like a good little girl."

More silence.

"Mother, does God watch over Aunt Jennie?"

This time one of the annoyed passengers could stand it no longer. Thrusting his head out of the curtains of his berth he announced in a rather loud voice: "Yes, child, God watches over Cousin Freddy, Uncle Albert, grandpa and Aunt Jennie. Now give the rest of us a chance to sleep."

Silence.

"Mother?"

"Sh, sh! Yes, dear."

"Was that God?"

Just Enough!

"You are charged, Samuel Johnson, with stealing five chickens, four ducks, two goats and a donkey; and you say you are not guilty?"

"Yes, judge."

"Perhaps you would like to employ counsel and defend the case. Have you any money?"

"No, judge."

"Have you any property on which you could raise money?"

"Yes, judge; I got five chickens, four ducks, two goats and a donkey."

All modern girls are tough to those who don't rate high enough to associate with the other kind.

WORKERS BY HAND AND BRAIN

The years following the European war saw a great development in the use of machines and a resulting displacement of man power. Under our present economic system of private profit, for a few rich individuals, such a situation would have brought about serious trouble in a very short time, had not the major portion of the people displaced by the new machines been absorbed in the distribution of commodities, as advertisers, agents, salespeople, stenographers, etc. This process kept increasing till Stuart Chase in his "Men and Machines" could set the number of these actually in contact with machines as little over five million.

Now this fact of a decreasing number of manual workers, together with an increase in the number of those who are usually referred to as white collar workers, has been used to divide the people at large into two classes. The constant harping by the various agencies of capitalist propaganda upon the theme of "Success" with the implication that the attainment of a white collar job is the first rung in the ladder towards such success, has created a psychological division between workers and those who consider themselves better than mere workers.

Of course no such division can stand the test of fact. Even capitalist text-books in economics define workers as all those who produce some socially useful article or service and who receive in return wages, fees, or salaries; thus not only manual laborers but the whole class of white collar workers must be included. George B. Shaw, Albert Einstein, and other intellectual giants who are dependent upon their own exertions for their livelihood would most likely feel insulted if somebody told them they were not workers. How absurd then for a \$25 a week salesman or a \$15 a week typist to disdain the word "worker"!

No amount of definitions or talking, however, could possibly equal the lessons which the present economic crisis is teaching every day. All classes of workers have been hit; white collar workers, perhaps, feeling the effects more than others. A short time ago a leading financial paper had an editorial telling about the \$20,000 a year men who are now out of work and can be had for a fraction of that sum now. Such happenings cannot help but make people realize that they were greatly deceived as to their real status, and while their eyes were directed up towards the fetish of Success, they were neglecting the fundamental task of organizing for their economic security. Today, unemployed and helpless, without their own political or economic organization to protect them, they are at the mercy of their bosses political and economic organizations which they unwittingly have helped to build.

Times of suffering like the present are unmitigated curses, and yet all the suffering will not be entirely in vain if it leads all the workers by hand and brain to realize that they all belong to the same class; and that their interests as producers are directly opposed to those of the owners of industry. Such a realization will lead in a short time to a strong political and economic organization which shall not only protect their interests but which will begin to build a society from which poverty, unemployment, and want shall be forever banished. — A. H. K.

THE MICHIGAN REFERENDUM

Hurrah for the people of Michigan! They have defeated the bill to re-establish capital punishment.

It is so easy to work up the mob spirit, and the spirit of revenge, that we were genuinely afraid the result would be the opposite. We were prepared to grit our teeth and admit that the people had executed a retreat and that there would have to be another battle to recover the lost ground. We are glad indeed to know that there was no basis for our fears.

The Michigan result should be a source of encouragement to the forward-looking people of other states who are trying to abolish the death penalty.

MORE OLD AGE PENSION LAWS

Although progress has been made in old age pension legislation this year, and there are now 15 states with pensions for the aged, this does not assuage our regret that the old age pension bill in Indiana has been vetoed by the governor. It is not as bad, however, as it would have been if the state senate had not emasculated the bill. As originally introduced, and as it passed the lower house, the bill provided pensions at the age of 65 and made them mandatory upon the counties. As amended in the senate, it provided pensions at the age of 70 and made them optional with the counties. Even in that form it met with a veto by the governor. This was very unwise. We predict that there will be a different result two years hence.

Maybe man is inferior, but the first one wasn't created as the result of pulling a bone.